

Akademien för utbildning, kultur
och kommunikation

Estetiska uttrycksformer och social kompetens

Ett utvecklingsarbete om hur de estetiska uttrycksformerna kan vara ett hjälpmedel för att stärka barnens självförtroende och tillit till sin egen förmåga.

Författare
Carina Malm
Therese Nyskog

Examensarbete inom
Kunskapsområdet pedagogik.
UÖÄ 022, Vårterminen 2012

Handledare: Carin Benjaminsson
Examinator: Anne Lillvist

Carina Malm
Therese Nyskog

Estetiska uttrycksformer och social kompetens

Ett utvecklingsarbete om hur de estetiska uttrycksformerna kan vara ett hjälpmedel för att stärka barnens självförtroende och tillit till sin egen förmåga.

2012

Antal sidor: 22

Sammanfattning

I vårt utvecklingsarbete valde vi att arbeta med några av de estetiska uttrycksformerna; dans, drama, musik och bild som ett hjälpmedel för att stärka barnens sociala kompetens såsom självförtroende och deras tillit till sin egen förmåga. Enligt Lgr 11 (2011) ska barnen få möjlighet att uppleva och pröva olika estetiska uttrycksformer, för att få en varierad undervisning, eftersom alla individer har olika inlärningssätt. Verksamheten ska stärka varje barns självförtroende och de ska få en tillit till sin egen förmåga. Vi sammanställde ett kompendium som innehöll estetiska uttrycksformer och verbala övningar som vi sedan genomförde med barnen. Syftet var att utveckla barnens självförtroende och tillit. Vi hade en grupp med sex barn från en förskoleklass med i vår studie. Pedagogerna valde ut de barn de ansåg behövde utveckla sin sociala kompetens. Vi genomförde fältarbetet under sju dagar. I vårt utvecklingsarbete såg vi en stor utveckling hos de flesta barnen, när det gäller deras självförtroende och tillit till sin egen förmåga. Vi anser att våra aktiviteter nådde de mål och syften vi hade med studien. Vinsten med vårt arbete var att barnen och vi tillsammans har utvecklats, samt att kompendiet förs vidare och kommer att användas av pedagogerna till höstterminen 2012.

Nyckelord: Förskoleklass, Självförtroende, Tillit, Estetik, Boksamtal.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte	2
1.1.1 Mål	2
2. Litteraturgenomgång	2
2.1 Utvecklingsarbete	2
2.2 Sociala kompetens	2
2.3 Självförtroende/Självkänsla	3
2.4 Estetik	4
2.4.1 Drama	5
2.4.2 Bild	5
2.4.3 Musik/Rörelse	6
2.5 Högläsning/Boksamtal	7
2.6 Avslappning/Beröring	8
2.7 Pedagogisk förhållningssätt	8
3. Metod	9
3.1 Insamlingsmetod	9
3.2 Urval	10
3.3 Etiska frågor	10
4. Genomförande av utvecklingsarbete	10
4.1 Tillfälle 1	10
4.2 Tillfälle 3	12
4.3 Tillfälle 4	13
4.4 Tillfälle 7	15
5. Analys och Diskussion	16
5.1 Rörelse	17
5.2 Kroppskontakt /Beröring	18
5.3 Musik	18
5.4 Verbalt	19
5.5 Avslappning	20
5.6 Bild	20
5.7 Drama	21
6. Slut diskussion	21

Litteraturlista

Bilagor

1. Inledning

Skolans verksamhet är komplex idag på många sätt. Vilket vi har märkt genom egna erfarenheter och i samtal med andra pedagoger som är versamma i verkligheten. Pedagogerna ska arbeta fortlöpande med administrativa uppgifter så som dokumentation av olika slag och otaliga möten som tar mycket tid från planering och samvaro med barnen. Våra erfarenheter från praktiken är att vi har sett att pedagogerna inte får tid till att planera varierade pedagogiska undervisningstillfällen. Det vill säga att de estetiska uttrycksformerna inte får utrymme i den vardagliga undervisningen. En annan orsak kan vara att pedagogerna upplever att de estetiska uttrycksformerna tar lång tid att utföra. Det kan även vara som Aulin-Gråhamn och Persson (2004) nämner, att nya lärare inte vågar ta in estetik i undervisningen. De skriver att det kan bero på att det är djupt inrotat i skolans kultur att det är de teoretiska ämnena som är betydelsefulla. Många nya lärare är rädda att deras kollegor inte ska se dem som "riktiga" lärare om de blandar de estetiska och teoretiska ämnena med varandra. Författarnas påstående styrks genom en undersökning med elever. Då även eleverna nämner att de upplever att det är de teoretiska ämnena som är "riktiga", fast eleverna i undersökningen framhäver att de estetiska ämnena är mer stimulerande och roligare då de får möjlighet att skapa något. Vi tror att om pedagogerna tar in de estetiska uttrycksformerna i de teoretiska ämnena kan det göra att undervisningen känns mer lustfylld och meningsfull för barnen. Förhoppningsvis blir barnen stimulerade och blir mer motiverade till att ta in ny kunskap. Enligt Lgr11 (utbildningsdepartementet, 2011) har pedagogen ett ansvar att ge barnen möjlighet till att pröva olika uttrycksmöjligheter för att stimulera till lärande och utveckling.

Vi valde detta ämnesområde för att det står oss varmt om hjärtat, då vi som barn var blyga, försiktiga och hade dåligt självförtroende. Vi anser att våra pedagoger inte såg eller försökte lyfta fram oss för att stärka vårt självförtroende och tillit till vår egen förmåga. Pedagogerna lät bara dem "duktiga" eleverna komma till tals, därför blev bara de eleverna sedda och hörda. Vi fick känslan av att pedagogerna inte ens reflekterade över att vi inte vågade uttrycka oss och de gjorde inte mycket för att förändra det till något bättre. Vi upplevde inte att pedagogerna tog in de estetiska uttrycksformerna i den vardagliga undervisningen så som drama, bild, musik och rörelse. Vilket vi anser är bra metoder och ett komplement för att få barn att våga uttrycka sig mer och på så sätt utveckla sin språkförmåga och sitt självförtroende. Vi anser att det kan bidra till att barnen tar med sig modet att uttrycka sig vid andra situationer. Vår känsla och insikt från vår nuvarande praktik är att pedagogerna inte har tiden att försöka lyfta de barn som är försiktiga, tysta och som behöver stärka sitt självförtroende, men vi ser att viljan finns hos många pedagoger.

I olika medier tas det upp att föräldrar är oroliga över sitt blyga barn, främst när de ska möta nya miljöer, exempelvis när de ska börja i en förskoleklass. Havnesköld och Risholm-Mothander (2009) nämner att det händer mycket nytt för barnet vid sex-sju års ålder, då barnet går in i ett nytt skede i livet. De blir medvetna om sina egna och andras känslor, barnet lyssnar mer på kamraterna än tidigare och det påverkar barnets sociala utveckling. Vi vuxna ska finnas där som ett stöd och ge barnen utrymme för delaktighet, så barnen känner en trygghet i sin vardag. Därför anser vi att det är viktigt att vi pedagoger visar att det är en trygg miljö i förskoleklassen och att det inte är farligt med nya situationer, och främmande personer. Simeonsdotter Svensson (2009) tar upp i sin avhandling att barn i sex årsålder behöver känna

delaktighet i olika lärandesituationer för att minska deras ängslan till sin egen förmåga. Resultatet i avhandlingen visar att barn i den åldern ofta har känslan av att inte duga och är rädda för att göra fel i sociala situationer. Därför menar Simeonsdotter Svensson att delaktighet har en stor betydelse för att minska barnens känsla för svårigheter.

Vi kommer att genomföra vårt utvecklingsarbete med barn i en mindre grupp från en förskoleklass. Pedagogerna på skolan ska välja ut några barn som de anser behöver stärkas och lyftas fram, för att få ett bättre självförtroende, tilltro till sin egen förmåga och våga uttrycka sig inför andra. Vi kommer att arbeta med Pippi Långstrump där boksamtal och de estetiska uttrycksformerna så som bild, drama, musik och rörelse ingår och utgör grunden för vår studie.

1.1 Syfte

Syftet med detta utvecklingsarbete är att se vad de estetiska uttrycksformerna bild, musik, rörelse och drama kan göra för att utveckla barnens sociala kompetens. Vi fokuserar på barnens självförtroende, tillit till sin egen förmåga och våga uttrycka sig inför andra. Barnen kommer dessutom få flera tillfällen att uttrycka sina tankar och funderingar verbalt, genom diskussioner och boksamtal.

1.1.1 Mål

Ett av våra mål med detta utvecklingsarbete är att barnen har stärkt sitt självförtroende och tillsammans vågar framföra en sång inför de andra i förskoleklassen. Målet med att arbeta med de estetiska uttrycksformerna och boksamtal är att se vad dessa aktiviteter kan göra för barnens sociala kompetens. Vi vill även se om de olika uttrycksformerna stärker barnens självförtroende och tillit till sin egen förmåga.

2 Litteraturgenomgång

2.1 Utvecklingsarbete

Genom att pedagogerna använder sig av ett utvecklingsarbete kan verksamheten förändras. Det handlar om att dem ska pröva eller använda nya metoder med hjälp av gamla och nya kunskaper. Detta kan bidra till att de får nya insikter om verksamheten och barnen. Att arbeta med ett utvecklingsarbete är en ständigt pågående process. Då barngrupperna förändras och även styrdokumentet (Kluge, 1999). Enligt Lgr11 (2011) har pedagogerna ett ansvar att se till att skolans verksamhet ständigt utvecklas och att de reflekterar över det. Pedagogerna ska prova olika tillvägagångssätt och därefter ska resultatet reflekteras med kollegor och elever.

2.2 Social kompetens

Dahlkwist (2002) definierar begreppet social kompetens i sin bok. Han anser att social kompetens innefattar många olika delar. Författaren nämner några viktiga aspekter för att en individ ska anses ha en god social kompetens. Till exempel ska individen ha ett bra självförtroende, vara medveten om sina starka och svaga sidor och att ha en empatisk förmåga gentemot andra människor. Han nämner även att individen ska kunna samarbeta i olika gruppkonstellationer samt kunna lyssna och

kommunicera med andra. Dahlkvist menar att social kompetens inte är något som vi människor föds med utan det är föränderligt under hela livet. Social kompetens är något som varje individ utvecklar kontinuerligt med hjälp av möten med andra och reflektion med sig själv. Författaren skriver att definitionen av begreppet social kompetens har olika betydelse beroende på var vi globalt befinner oss. Eftersom varje kultur har sina normer och värderingar. Han trycker på vikten av att pedagogerna bör tänkte på att skolan är barnens "arbetsplats" där behovet av att samspelet fungerar bra med olika individer är mycket viktigt. För att stärka barnens sociala kompetens kan pedagogerna arbeta med rollspel och ha olika diskussioner. Därmed menar Dahlkvist att skolan en stor roll i barnens utveckling av sin sociala kompetens.

2.3 Självförtroende/självkänsla

Damgaard och Norelykke (2000) och Auno (2002) beskriver att självförtroende handlar om att tro på sig själv och ha en tillit till sin egen förmåga. Individen ska våga genomföra olika aktiviteter/situationer som uppstår. Författarna menar att självförtroendet utvecklas när individen känner att de behärskar något och klarar av utmaningar, exempelvis att stå inför andra, tala engelska med mera. Poulsen (1995) anser att självkänsla och självförtroende är svårt att definiera. Han menar att självkänsla hör ihop med självförtroendet, därför anser Poulsen att det är svårt att särskilja dem åt. Även Ellneby och Hilgers (2010) påpekar att det är svårt att särskilja begreppen, då de menar att självförtroende behöver näring av självkänsla. Skillnaderna mellan begreppen är att självförtroendet stärks när individen vågar utmana sig själv genom ord och handling. Medan självkänsla byggs upp genom att individen reflekterar över sina upplevelser. Författarna nämner att självkänsla inte är något bestående utan något som individen kontinuerligt bör arbeta med. Självtroendet påverkas av samspelet med andra, då det är viktigt att känna sig förstådd och respekterad.

Även Poulsen (1995) beskriver skillnaden mellan självkänsla och självförtroende. Författaren belyser att självförtroende är något som sker för stunden det vill säga situationsbunden. Medan självkänsla byggs upp genom individens egen reflektion utifrån olika situationer han/hon varit med om. Heden – Chami (1980) menar att samspel med andra är viktigt för självförtroendet då individen ska uttrycka sina åsikter och tankar. Författaren anser att individen blir hämmad i sin utveckling då han/hon har ett dåligt självförtroende, vilket gör att personen avstår från den sociala kontakten med andra människor. Heden – Chami, Auno (2002) beskriver att vi människor styrs av "jantelagen" det vill säga att vi inte får tycka att vi är bra på något. Därför anpassar vi oss till omgivningens normer istället för att stå för det vi är bra på. Auno belyser att det är viktigt att varje individ ska ges möjlighet att säga vad de är bra på, vilket ökar personens självförtroende. Flera aspekter som författarna tar upp som kan bidra till ett ökat självförtroende är att lyssna på andras tankar och åsikter och även få möjlighet att få reflektera över sina egna funderingar.

Barnen måste våga möta nya situationer som kan verka främmande för att vidga deras komfortzon. Komfortzon är den trygghet vi har i det vi känner till i nuläget, den är ständigt föränderlig vartefter vi törs utmana oss att möta nya och främmande situationer. Zonen bör vara så stor som möjligt så att barnen vågar utmana sig själva, vilket bidrar till att barnen stärker sin självtillit och sociala kompetenser. Det är viktigt att barnen får träna på att gå utanför sin komfortzon för att lära sig att hantera sin osäkerhet. Får inte barnen möjlighet till detta hämmas de och kanske inte vågar

utmana sig själva i framtiden, vilket bidrar till att individen inte ökar sitt självförtroende (Jansson, Jansson & Wågman, 1997). Sjödén och Söderberg (1979) nämner att barn mellan fem och sex årsåldern är känsliga mot vuxnas attityder och uttalanden. Barnen är extra känsliga mot vuxnas eventuella nedvärderande kommentarer, vilket påverkar utvecklingen negativt för deras självförtroende. För vid sju och åtta årsålder börjar barnen få en insikt om sig själva.

Skiöld (enligt Strömquist, 1992, s 63) skriver att det är viktigt som lärare att låta barnen träna och få in vanan att prata inför andra. Detta är av stor vikt för att barnets självförtroende ska stärkas och det leder till att individen utvecklas personligen. Skiöld trycker på att läraren ska låta barnen komma till tals ofta och att det inte är det viktigaste vad barnen säger utan att fokuset ligger på att de vågar uttrycka sig inför andra. Detta bidrar till att barnen känner sig viktiga och sedda. Lgr11 (2011) tar upp att skolans verksamhet ska stärka barnens självförtroende och få dem att testa nya idéer och våga vara kreativa.

2.4 Estetik

Paulsen (1996) nämner att estetikbegreppet kommer från grekiskan och betyder att individen får ny kunskap med hjälp av sina sinnen. Även Hägglund och Fredin (2011) tar upp att vi använder oss av våra sinnen oavbrutet utan att fundera särskilt mycket över det. Med hjälp av estetiken får individen möjlighet att reflektera och fundera över sina sinnen. Paulsen (1996) beskriver att de estetiska uttrycksformerna innefattar flera olika ämnesområden så som bild, musik, drama och rörelse med mera. Aulin-Gråhamn och Persson (2004) säger att skolans verkamma pedagoger anser att de estetiska uttrycksformerna inte är lika viktiga som de teoretiska ämnena. De estetiska uttrycksformerna kommer ofta i andra hand och i mån av tid. Paulsen (1996) och Weissenrieder (2008) anser att genom att arbeta med estetik utvecklas barnens verbala förmågor. Weissenrieder nämner även att det är utvecklande för individens identitet och att barnen skapar ett förtroende till sina förmågor. Paulsen (1996) delar denna syn att estetiken har en stor betydelse och inverkan på individens utveckling, exempelvis att tro på sig själv.

Både Malmström (2006) och Weissenrieder (2008) beskriver ytterligare några egenskaper som barnet utvecklar genom estetiskt arbete. Barnet bearbetar sina känslor och tankar, utvecklar sin sociala kompetens och lär sig att samarbeta med andra. Weissenrieder tar upp att barnens skapande ska vara betydelsefullt, då varje skapande har ett egenvärde. När barnen skapar något ges det många tillfällen att ge beröm, vilket gör att barnen blir bekräftade, sedda och uppmuntrade i sitt arbete. Paulsen (1996) anser att barnen ska ges möjlighet att få uppleva och få nya erfarenheter med hjälp av de olika estetiska uttrycksformerna som är bild, drama, musik och dans med mera. Carlsen och Marius Samuelsen (1991) och Vygotskij (1995) trycker på att det är processen som är viktigare än resultatet när barnen skapar något. Lgr11 (2011) nämner att barnen ska få möjlighet att utöva de olika estetiska uttrycksformerna så som bild, musik, drama och dans. Detta ska ingå i skolans verksamhet "Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig" (Lgr11, 2011, s 10).

2.4.1 Drama

Hägglund, Fredin (2011) och Rasmusson, Erberth (2008) skriver att begreppet drama kommer från gammalgrekiska ordet *draó* som innebär att individen utför något. Det vill säga att personen gestaltar olika händelser, samt att han/hon går in i olika roller. Rasmusson beskriver att rollspel är en aktivitet då barnet lever sig in i olika roller och kan därmed få en bättre förståelse för hur andra tänker. Författaren påpekar att rollspel utvecklar barnens självförtroende och samarbetsförmåga. Barnens personlighet stärks och de blir mer medvetna om sin självbild. Rasmusson menar att genom att kontinuerligt låta barnen få gå in i olika roller tränas dem att våga mera och kunna släppa på sina spärrar. Heden-Chami (1980) trycker på vikten att rollspel har en stor fördel när det gäller prestationsångest eller när individen känner obehag inför något. Eftersom i rollspel kan personen inte misslyckas utan det ses mer som ett experiment, där det inte finns några rätt eller fel. Sjödén och Söderberg (1979) menar att vi människor till vardags är fastlåsta i den roll som omgivningen förväntar sig av oss. Denna roll kan vara svår för individen själv att ändra, då kan rollspel ha en stor betydelse för personens utveckling. Författarna anser att personen vågar agera mer i en rollförklädnad.

Definitionen av gestaltning är när vi människor tänker oss in i olika händelser och provar oss fram för att utveckla nya erfarenheter. Gestaltning kan utspela sig i framtiden, dåtid och här och nu. En gestaltning väger hela tiden mellan fantasi och verklighet. Några av fördelarna med gestaltning är att det kräver samspel och samarbete med andra, då de måste vara lyhörda för varandras åsikter och tankar. Men även att de får uttrycka sig på olika sätt exempelvis kommunikation, rörelser och gester. Dessa uttrycksmöjligheter stärker barnens självbild och individen tränar på att ingå i en gemenskap (Wilhelm, 2009). Sjödén och Söderberg (1979) trycker på att drama har en viktig funktion i barnens kommunikativa utveckling, eftersom det är en metod som kan få barnen att våga prata inför andra, sätta ord på sina känslor och tankar.

Weissenrieder (2008) och Heden-Chami (1980) nämner att i drama är det fantasin som har en stor roll och är i fokus. Heden-Chami säger att vi människor använder oss av fantasin dagligen utan att vi reflekterar över det. Genom att använda sig av drama kan individen reflektera och utveckla fantasin med hjälp av tidigare erfarenheter. Vygotskij (1995) styrker teorin om att fantasi och kreativitet utvecklas från individens livserfarenheter. Vygotskij säger att vuxna har rikare fantasi än barn eftersom de har mer erfarenheter. Därför tycker han att det är viktigt att vidga barnens vyer, för det dem har sett, hört och upplevt det bidrar till att de kan fantisera mera. Vygotskij särskiljer begreppen fantasi och kreativitet och menar att fantasi är något individen föreställer sig, medan kreativiteten är något skapande. Han poängterar att fantasin är grundregeln för att skapa kreativa processer. Weissenrieder (2008) anser att drama är något som gör att hela kroppen aktiveras "Det man lär med kroppen fastnar i knoppen" (Aulin-Gråhamn och Persson, 2004, s 16).

2.4.2 Bild

Weissenrieder (2008) menar att i skolans verksamhet ses bild mera som något avkopplande avbrott från de teoretiska ämnena, dessa ämnen anses vara betydelsefullare än de praktiska. Författaren nämner några teorier om barns bildskapande. Hon menar att genom barnens teckningar kan vi vuxna få insyn i

barnets hälsotillstånd, då det avspeglas i deras teckningar hur de mår. En annan teori är att barnen utgår från sina tidigare erfarenheter när de ska tolka omvärlden. Det vill säga att de ritar om saker dem redan vet. Den sista teorin som författaren nämner är att barnen behöver samspela med andra för att utveckla sina bildkunskaper. När barnen får möjlighet att rita tillsammans med andra får han/hon nya erfarenheter med hjälp av att titta på andras teckningar. Weissenrieder tar upp fördelar med bildskapandet exempel kan det vara en hjälp för barnen att bearbeta och eventuellt lösa konflikter. Kan även hjälpa barnen att se verkligheten. Bild är ett kommunikationsmedel och det kan även ha en lugnande effekt på individen, samt att barnen ökar sin koncentrationsförmåga. Malmström (2006) menar att genom sin teckning blir individen sedd, därför att i personens teckningar får andra en insyn i deras tankar och funderingar. Författaren anser att bild är ett kommunikationsmedel, då dialoger uppstår mellan betraktaren och målaren.

Bildskapande gör att barnet reflekterar över sina egna och andras livserfarenheter. När barnen får möjlighet att reflektera med andra om sin egen teckning eller bilder som finns i böcker, då skapas nya erfarenheter och barnet får ett nytt lärande (Sparrman, 2006).

2.4.3 Musik/Rörelse

Pramling Samuelsson (2008) säger att dans och rörelse bidrar till en positiv inverkan på barns motoriska utveckling och de blir mer medvetna om deras kroppsuppfattning. Barnen blir även medvetna om rytmen i musiken och rörelserna. Sjödén och Söderberg (1979) nämner att människors rörelser med kroppen har en emotionell och fysisk sida. Till exempel kan kroppsspråket visa om en människa har ett dåligt självförtroende. Författarna säger att musik och dans kan ha läkande effekter för många individer. Carlsen och Marius Samuelsen (1991) tar upp att musiken främst stimulerar hörseln. Men även andra sinnen aktiveras så som rörelse och motorik. Jerlang (1992) nämner att redan i mammas mage uppfattar barnet musiken och rytmen. Detta följer med i barnets uppväxt då barn mellan två och sex års ålder använder sig av musikaliska former i deras vardag, så som i leken med rörelse och ljud. De leker med sina röster. Författaren beskriver även att olika rörelser som barnen gör bidrar till att de börjar sjunga, det vill säga sätter igång musik. Hägglund och Fredin (2011) berättar att det är viktigt för oss människor att röra på sig, för vår kropp är konstruerad till rörelse. Men författarna menar att det behöver finnas en balans mellan vila och rörelse.

Jerlang (1992) nämner många fördelar med musikaliska aktiviteter. Till exempel utvecklar barnet sin självbild och sociala kompetens. Genom att arbeta med musikaliska situationer blir barnen medvetna om sina egna förmågor och starka och svaga sidor. Det utvecklar även barnens självförtroende, identitet, språk och fantasi. Håkansson (2008) anser att musik utvecklar barnets kroppskontroll, inläring och självförtroende, samt att barnet själv blir nyfiken på att lära sig mer. Musik är ett språk som alla kan förstå då det är både icke verbalt, verbalt och gör oftast människor glada och ger individen mod att släppa spärrarna. Jerlang (1992) menar att musik och känslor hör ihop. Det är inte tonerna som är musiken utan det är känslan som uppstår inom oss som är avgörande. Musik och rörelse skapar samhörighet och glädje tillsammans med andra och det bidrar till en förståelse för de olika sociala koderna. Pramling Samuelsson (2008) trycker på att pedagogen som utför musikaliska

aktiviteter med barn behöver inte vara professionell på ämnet, detta tar även Aulin-Gråhamn (2004) upp att alla individer kan uttrycka sig i musik.

2.5 Högläsning/Boksamtal

Rasmusson och Erberth (2008) berättar att ordet kommunikation från början kommer från latinets *communio* och betyder gemenskap. Weissenrieder (2008) tar upp att sagor och berättelser alltid har funnits i alla tider. Sagor kan hjälpa barnen att bearbeta olika trauman och känslor. Fast (red, Jönsson, 2009) och Brok (2007) beskriver att när barn får lyssna på berättelser och sagor får de kliva in i en fantasivärld där barnet lämnar tid och rum, där allting är möjligt. Där får barnen möta olika händelser, känslor som glädje, sorg och avundsjuka med mera. Brok berättar att när det är lässtund är det viktigt att pedagogen tänker på att göra det på ett lustfyllt och mysigt sätt för att fånga barnens intresse. Fast (red, Jönsson, 2009) tar upp att när barnen får ta del av högläsning lär dem sig omedvetet hur språket är uppbyggt, de utvecklar sitt ordförråd och får en förståelse hur en berättelse är uppbyggd. Vygotskij (enligt Lindö, 2005) och Lindö (2005) tar upp vikten om samspelet med andra via boksamtal. De menar att vid boksamtal får individerna en gemensam upplevelse, där de får ta del av andras idéer och tankar. När individerna får höra andras tankar och funderingar utvecklas deras språkförmåga och de får en större förståelse för bokens innehåll med hjälp av diskussionerna som uppstår vid boksamtalet. Ellneby och Hilgers (2010) styrker att när barnen får lyssna på berättelser och sagor skapas många tillfällen till viktiga gemensamma funderingar och samtal.

Brink (red. Jönsson, 2009) har gjort en undersökning om hur det ser ut med boksamtal i skolans verksamhet. Resultatet visade att skolan hade högläsning regelbundet med barnen, men det visade sig att ofta bearbetade inte pedagogerna och barnen texterna gemensamt med hjälp av boksamtal. Pedagogerna gick ofta vidare med andra aktiviteter efter högläsningen. Ellneby och Hilgers (2010) belyser att samtal är en av de viktigaste verktyg vi människor har. Samtal är en interaktion med andra där individen utvecklar många aspekter så som empati, känner gruppsamvaro, känner att de blir sedda, hörda och de blir delaktiga. Författarna tar upp att barnen behöver lära sig lyssna på andras åsikter och tankar och det kan leda till att barnen stärker sitt självförtroende. Wallén, Nyström (2003) och Sjödén, Söderberg (1979) tar upp att det är viktigt att barnen får träna kontinuerligt att tala inför en grupp då det stärker barnens självförtroende. Det är viktigt att låta alla i gruppen få möjligheten att yttra sig, men ingen ska känna sig pressad. Norström (1997) styrker att ingen ska behöva känna sig tvingad att prata inför andra, då kan boksamtal i en litet grupp vara lösningen för tysta och blyga barn. Författaren menar att om vi inte låter tillbakadragna barn tala sviker och hämmar pedagogen individens utveckling. Då individen kanske aldrig kommer att våga tala inför andra. Enligt Lgr11 (2011) ska barnen ges många tillfällen i skolan att få samspela med andra för att få självförtroende och tillit för sin verbala förmåga.

Boksamtal handlar om att personer samtalar om innehållet i en bok eller text. Det är ett bra medel för att få barn att våga prata inför andra. Boksamtal bidrar till att barnen utvecklar förmågan att uttrycka sig i andra sammanhang i livet. Chambers teori om boksamtal bygger på "jag undrar frågor". Genom att ställa dessa frågor till barnen åskådliggörs deras upplevelser och funderingar ur flera synvinklar. Exempel på "Jag undrar frågor" är att barnen ska få säga vad de gillade respektive ogillade ur

boken. Eller om barnen har några frågetecken och om de ser några mönster. Frågetecken kan vara ord som barnen inte förstod eller något dem inte kände igen och mönster är att de ska komma på likheter från andra böcker eller personliga livserfarenheter. Boksamtalsledaren eller pedagogen bör inte ställa "Varför frågor" till barnen. Då det kan uppfattas som förhållningsmässigt och barnen kan känna att pedagogen/boksamtalsledaren är ute efter ett bestämt svar. "Varför frågor" kan kännas för stort och brett för att kunna svara på. Därför anser Chambers att "Jag undrar frågorna" blir mer personliga och visar att läraren är intresserad och nyfiken på vad barnet har att säga. Barnen uppfattar att den vuxne inte har det givna svaret utan behöver dess hjälp. Vid boksamtal är det viktigt för pedagogen att tänka på att skapa en trygg miljö där barnen har ett förtroende för pedagogen. Barnen ska kunna känna att de andra i gruppen accepterar och respekterar det han/hon säger utan att bli retad. Barnen ska känna att det dem uttrycker ska vara viktigt och betydelsefullt för de andra. Boksamtal gynnar barn från andra kulturer då det utvecklar deras språkförståelse, för att det ges större möjligheter att diskutera svåra ord med mera (Chambers, 1998).

2.6 Avslappning/Beröring

Ett av människans mest grundläggande behov är beröring. Beröring är ett kommunikationssätt och är betydelsefull i all mänsklig kontakt oavsett kultur. Alla människor har ett osynligt staket runt om sig för att skydda sig själv. Gränserna för närhet/beröring varierar från person till person, vissa människor har svårare med att tillåta en annan person att komma nära (Autton, 1990, enligt Ekengren och Hjerpe, 1995). Från det vi föds behöver individen kontinuerlig beröring för att må bra. Kroppskontakt och kärlek är livsviktigt för alla människor oavsett ålder. Några fördelar med beröring är att individen utvecklar sin kroppsuppfattning, kroppskontroll och det kan underlätta inhämtandet av kunskap. Människan blir mer social och harmonisk (Sanner, 2002).

Avslappning är en metod som ger många positiva effekter på människan, några fördelar med att arbeta med avslappningsträning är till exempel;

- " * öka sin kroppskännet
- * slappna av och släppa onödiga spänningar
- * öka sin koncentrationsförmåga
- * tycka om sig själva som de är
- * samarbeta bra och respektera andra
- * odla sin fantasi på ett positivt sätt.
- * reflektera över sig själva, sina framsteg, sina önskningar och mål
- * mer positiv syn på tillvaron" (Orlick och Solin, 1998. s.8 och s.10).

2.7 Pedagogens förhållningssätt

Pramling Samuelsson m.fl (2008) nämner att det är bra att föra metasamtal med barngruppen. Där barnen ges utrymme att sätta ord på sina tankar, de får tid att fundera och tänka innan dem uttrycker sig. Pedagogerna ska utgå från barnens perspektiv i metasamtal. Ellneby och Hilgers (2010) tar upp några exempel på vad pedagogen bör tänka på när han/hon samspekar med barn. De menar att det är viktigt med ögonkontakt, befinna sig i barnets höjd, visa intresse och engagemang. Samt lyssna på barnet och låta bli att styra barnens svar och berättande.

3. Metod

3.1 Insamlingsmetod

Vi har genomfört vårt utvecklingsarbete vid sju tillfällen som var cirka nittio minuter långa. Vi var även ute två gånger i förskoleklassen innan vi genomförde vår studie, för att introducera arbetet för barnen och pedagogerna. Vid första tillfället var vi med en halv timme i barngruppens samling för vi ville att barnen skulle få ett ansikte på oss och veta vilka vi var. Efter samlingen hade vi ett möte med pedagogerna. Andra gången vi kom till förskoleklassen träffade vi de barnen som skulle vara med i vår grupp. Syftet med tillfället var att de skulle få vara delaktiga i valet av litteratur. Denna litteratur skulle vara grunden för några av våra övningar som vi skulle genomföra. De fick välja mellan fem olika böcker och de valde Pippi Långstrump. Vi använde oss av några av de estetiska uttrycksformerna i vårt utvecklingsarbete för att se om det kunde hjälpa barnen att stärka tilliten till sin egen förmåga och förstärka deras självförtroende. Fyra av tillfällena redovisas i uppsatsen varav de andra tre rapporteras i bilaga 2. Vi valde olika datainsamlingsmetoder, dessa metoder var; Observation, det vill säga en iakttar när barnen agerar i olika situationer, videospelning, foton, diktafon, loggbok och barnens teckningar. Vi ansåg att dessa metoder var lämpligast för att få en kvalitativ studie. Stukát (2011) och Björndal (2005) styrker att dessa insamlingsmetoder är kvalitativa och ger en bra grund till studiens resultat. De anser att videospelning är en bra metod, då man kan gå tillbaka och observera och reflektera, samt att observatören får en tydligare bedömning av situationen, det vill säga ett stöd för minnet. En nackdel med videospelning är att personerna kan bli hämmade och bete sig annorlunda. Björndal (2005) nämner att videospelning har en stor fördel då observatörerna kan titta i slow motion och se mer detaljer från situationen. Vi använde oss av varierade insamlingsmetoder för att få en bred helhetsbild av utvecklingsarbetet, genom att analysera observationerna kunde vi ändra planeringen utefter barnens utveckling i aktiviteterna. Vi observerade barnen under alla aktiviteter, vi delade upp ansvaret och tog varannan övning, den som inte höll i aktiviteten fick ta det största ansvaret för observationen under övningarna. Björndal (2005) anser att observationer blir mer kvalitativa om det är två som observerar samma händelse, då en av observatörerna har det övergripande ansvaret. Författaren menar att en observation är omfattande och är en krävande uppgift och blir därför svårt att genomföra själv utan hjälp från någon annan, studien blir inte lika kvalitetssäker.

Vi använde oss av diktafonen varje dag, vi lyssnade av den direkt efteråt och förde loggbok om dagens händelser och barnens svar. Syftet med att använda diktafonen var att vi skulle kunna gå tillbaka och lyssna för att underlätta, när vi skulle reflektera och analysera det vi hade genomfört och att höra barnens verbala utveckling. Det vill säga om de vågade ta mer plats i gruppen och hade modet att kommunicera mer med de andra i gruppen. Ljudinspelning hjälper observatören/observatörerna att komma ihåg vad personerna kommunicerade om, tonläget i rösten och deras svar enligt Björndal (2005). Författaren tar upp en nackdel med ljudinspelning och det är att observatörerna inte ser personernas kroppsspråk. Genom att fotografera och filma kunde vi analysera och diskutera resultatet, då insåg vi att vi lärde oss mycket som pedagoger, hur vi agerade och bemötte barnen och om vi behövde göra något annorlunda. Vi såg en utveckling både hos oss och barnen genom att filma och fotografera. Vi gjorde en detaljerad planering som inte var statisk utan vi var flexibla

och lyhörda för barnens intressen och utefter vad vi ansåg att barnen behövde träna mera på.

3.2 Urval

Vi diskuterade med pedagogerna som hade ansvar för förskoleklassen, de fick göra ett urval från gruppen. Pedagogerna ansåg att de barn de valde behövde utveckla sin sociala kompetens. Efter urvalet var det sex barn som fick föräldrarnas tillåtelse att delta i vår studie. Det var fyra flickor och två pojkar som är sex år gamla. Vi valde denna förskoleklass genom ett bekvämlighetsurval (Stukát, 2005).

3.3 Etiska frågor

Vi har utgått från vetenskapsrådets fyra regler som är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002). Vi tog kontakt med pedagogerna på den förskoleklass, där vi ville utföra vårt utvecklingsarbete. Vi åkte dit och hade möte med pedagogerna och berättade vad vårt utvecklingsarbete skulle handla om och vilka mål och syften vi hade med arbetet. Vi lämnade ett föräldrabrev till pedagogerna som de fick delge de barns föräldrar som skulle vara med i vår studie. Vi skrev i brevet att vi ville ha föräldrarnas skriftliga samtycke på att barnet fick delta i vårt utvecklingsarbete, och att vi behövde föräldrarnas godkännande för dokumentationen av deras barn. Vi skrev i brevet (bilaga 1) att vi skulle använda oss av kamera, diktafon och videoinspelning. Vi nämnde att vi endast kommer att använda dokumentationen till vår forskning och vår redovisning och att barnen kommer vara anonyma i texten, då vi endast kommer skriva pojke/flicka och ålder. Under utvecklingsarbetet var det frivilligt för barnen att delta i aktiviteterna. Barnen hade rätt att avbryta sitt deltagande i en aktivitet eller från hela vår studie.

Pedagogerna var delaktiga genom att de fick välja ut de barn som de tyckte behövde delta i studien, då de kände barnen bättre än vi. De fick ett kompendium med våra övningar som vi skulle genomföra, för att de skulle kunna förklara för föräldrarna om de hade några funderingar och frågor. Vi berättade för barnen att vi kommer att använda deras teckningar och allt vi dokumenterat under aktiviteterna, så som bilder, video och ljudspår vid vår redovisning och i studien. Vi nämnde för barnen att de kommer att få tillbaka sina teckningar efter vår redovisning. Barnen gav sitt godkännande att låna ut sina teckningar till oss.

4. Genomförande av utvecklingsarbetet

Nedanför följer en beskrivning av fyra av sju tillfällen från vårt utvecklingsarbete. Vi beskriver först syftet med alla övningar vi genomfört och därefter ges det en förklaring på varje aktivitet, hur det gick och om barnens reaktioner och utveckling.

4.1 Tillfälle 1

Vårt syfte med första tillfället var att skapa en grupptillhörighet och att alla deltagare skulle lära känna varandra och göra sin röst hörd.

Pratbollen. Syfte: Att våga prata inför andra och lära varandras namn med mera. Vänta på sin tur och blir sedda och hörda.

Hej leken. Syfte: Våga titta varandra i ögonen vid hälsningsfrasen. Visa olika känslor, verbalt och med kroppsspråket.

Vi säger hej, hej till varandra: Syfte: Våga uttrycka sig verbalt och med kroppen inför andra. Kan utvecklas till fysisk kontakt. Kunna röra vid varandra.

Här är jag. Syfte: Att kunna stå i centrum och göra sin röst hörd. Få bekräftelse och respekt från andra.

Taktringen. Syfte: Ha mod att uttrycka sig med hjälp av kroppens rörelse.

Ljudbollen. Syfte: Våga uttrycka sig med hjälp av ljud av olika styrka.

Rita en bild. Syfte: Repetition om dagens övningar, samt kunna återberätta sin bild inför andra. Våga bli sedda och hörda.

Avslappning. Syfte: Reflektionstillfälle, samt varva ner efter aktiviteterna. Kunna känna sig avslappnad inför andra.

Vi inledde den första aktiviteten ”Pratbollen”(Strömberg, 2008) med att förklara hur övningen skulle genomföras. Vi nämnde att personen som får bollen är den som ska få uttrycka sig ostört. Vi ställde några frågor till barnen i syfte att alla i gruppen skulle lära känna varandra och att barnen skulle få komma till tals och bli lyssnad på. Alla barnen var försiktiga i början fast alla vågade ändå uttrycka sig och delta i diskussionerna som uppstod. En pojke var lite försiktig och tyst i början, vi gav honom tid att fundera över vad han ville säga och till slut vågade han prata. I början av varje tillfälle kommer vi att använda oss av pratbollen för att barnen ska få en struktur, vilket ska bidra till att barnen vet att nu ska vi börja med dagens aktiviteter. Enligt Rydja (2006) är det bra för barnen att ha en struktur i vardagen. Därefter fortsatte vi att instruera en ny övning som heter ”Hej leken”(Lundin, 2010) barnen förflyttade sig runt i rummet och de hälsade på varandra genom att ta varandra i handen och de skulle ha ögonkontakt. Vi vidareutvecklade leken genom att de skulle säga hej på olika sätt till exempel glatt, oroligt och argt. Barnen hade lättare med denna övning än vi först trodde, de vågade uttrycka känslorna kroppsligt och verbalt. Barnen var glada, avslappnade och vågade ta ögonkontakt. De hade mer mod att ta kontakt med oss vuxna än sina kamrater när vi skulle hälsa på varandra på olika sätt. Nästa övning var ”Vi säger hej, hej till varandra”(Håkansson, 2008) vi instruerade barnen om hur sångleken skulle genomföras. Vi lyssnade på texten och melodin en gång först, sen provade vi tillsammans. Barnen gjorde de olika rörelserna men sjöng inte med, förutom en flicka som sjöng lite svagt. Då gav vi henne uppmuntran för det. För att stärka henne och få de andra barnen att börja sjunga.

Vi instruerade aktiviteten ”Här är jag ”(Lundin, 2010) alla gick runt i rummet, vi hade placerat en magisk platta på golvet. Dit fick vem som helst gå, när de kände för det, på den magiska plattan skulle personen högt säga -här är jag och sträcka upp armarna och de andra skulle svara hej och personens namn. Barnen avvaktade först med att ställa sig på den magiska plattan. De observerade oss pedagoger först innan alla sen faktiskt vågade ställa sig på plattan och stå i centrum. Vi observerade att barnen inte gav bekräftelse på varandra utan det var bara vi pedagoger som gav gensvar. Vi blev förvånade över att alla barnen överhuvudtaget deltog och hade modet att ställa sig på den magiska plattan. Då vi anser att det är väldigt utlämnande och utmanande att ställa sig på plattan, eftersom personen inte vet om han/hon blir bekräftad av de andra. Vi instruerade leken ”Taktringen”(Strömberg, 2008) hela gruppen gick runt i en ring och gestaltade olika saker exempelvis kokt och okokt spaghetti med mera. Barnen visade stor inlevelse i denna lek och använde sig av stora rörelsemönster med hela kroppen. Då släppte ”spärrarna” på barnen och de vågade agera.

Nästa aktivitet var "Ljudbollen" (Lundin) vi berättade att barnen skulle gå runt i rummet, personen som hade bollen skulle överlämna den till valfri person och skicka ett ljud. I denna övning blev barnen försiktiga och de vågade inte ta i med rösten, utan skickade vidare ljuden mycket svagt. Vi tycker att barnen var modiga som vågade göra denna övning, då det inte lätt att få ut impuls ljud och höra sig själv. Vi satte oss i ringen och hade en kort repetition av dagens aktiviteter och därefter fick barnen rita en teckning om vad de gjort under dagen. De barn som hade svårt att komma på något att rita fick möjligheten att rita valfritt, då vi inte ville hämma barnets kreativa skapande som vi anser är viktigare än resultatet. Vissa hade betydligt lättare att komma igång att rita och några fick fundera länge och tillslut med lite hjälp från oss kom den kreativa processen igång. Vi blev förvånade över en pojke, i början sa han ingenting, men när han fick rita började han aktivt kommunicera med oss andra i gruppen om det han ritade. Vi blev fascinerade över förvandlingen han genomgick, från att vara fåordig till aktiv deltagare i diskussioner som uppstod vid bildskapandet. Vi märkte att han hade lättare att uttrycka sig vid bildtillfället. De barn som hade svårt att komma igång gömde sina teckningar under händerna, samtidigt som de ritade och två av dem ritade exakt likadana teckningar. Vilket vi trodde berodde på osäkerhet och att det bidrog till att de härmade varandra. Sista övningen för dagen var "Avslappning"(Orlick och Solin, 1998), de fick ligga ner på golvet och lyssna på lugn musik i en minut och drömma sig bort. Några av barnen hade svårt att koppla av. Två av flickorna låg och fnittrade, vi trodde det berodde på osäkerhet och troligen skulle bli bättre när de blivit vana vid övningen.

4.2 Tillfälle 3

Sjunga pippisången. Syfte: Få in musiken, lära sig texten och sjunga inför andra.

Pratbollen. Syfte: Att våga prata inför andra och uttrycka känslor. Vänta på sin tur och blir sedda och hörda.

Boksamtal. Syfte: Våga uttrycka sina åsikter och tankar inför andra. Kunna vara i centrum och lyssna på andra. Träna på att vara närvarande.

Rita en bild från kapitlet. Syfte: Återberätta den inför de andra.

Avslappning. Syfte: Reflektionstillfälle, samt varva ner efter aktiviteterna. Kunna känna sig avslappnad inför andra.

Vid tillfälle tre började vi med att läsa texten till "Pippisången" (Hujedamej och andra visor, 2010) tillsammans med barnen, för att de skulle få höra och lära sig texten innan vi la till musiken. Vi såg och hörde att barnen vågade sjunga med även om de sjöng lågt, men vi trodde det berodde på att de inte kunde texten ordentligt. Efter det använde vi oss av "Pratbollen" och ställde nya frågor till barnen. De nya frågorna barnen fick var vad gör dig glad? och vad gör dig ledsen? Dessa frågor var svårare att besvara än vad vi först hade trott. Vi observerade att barnen pratade lägre än vanligt, de behövde tid att fundera och tillslut härmade vissa andras svar. De som var svårast för barnen var att besvara frågan vad som gör dem ledsna. I observationen såg vi att barnen blev känslomässigt berörda, då vi såg deras kroppsspråk, ansiktsuttryck och hörde deras svar. En pojke hade lättare att förklara vad som gör honom ledsen, medan han inte alls kunde besvara vad som gör honom glad. Vi reflekterade över detta, för vi hade sett andra indikationer på pojkens reaktioner när han tyckte att han gjort fel. Pojken visar med kroppsspråket och verbalt sina känslor.

Exempel på barnens svar;

"- När jag får kompishjärta eller kompishalsband" (flicka 6 år).

"- När jag får vara med kompisar blir jag glad" (Pojke 6 år).

"- När någon är snäll mot mig och när jag kommer till förskoleklassen" (flicka 6 år).

"- När jag bröt armen, det gjorde ont" (pojke 6 år).

Därefter inledde vi första boksamtalet. Vi hade förberett miljön med pippifigurer, bilder, levande ljus och nerdragna persienner för att komma in i en fantasivärld och skapa en nyfikenhet hos barnen. Vi satt på golvet för att vara på samma nivå som barnen, vilket Ellneby och Hilger (2010) påpekar att det är viktigt som pedagog att ha ögonkontakt och befinner sig på samma höjd som barnen när man läser för dem. Vi gick igenom de olika karaktärerna som finns i boken. Barnen fick vara med och berätta vad de visste om de olika karaktärerna. När vi hade boksamtal om kapitlet berättade vi levande och beskrivande och lät barnen involveras då och då. Vi diskuterade svåra ord och vad de trodde skulle hända närmast i kapitlet. Vi frågade till exempel barnen vad som kan hända om man ljuger. Barnen fick komma med sina åsikter och tankar om det, " - *Då får man utgångsförbud*" (pojke 6 år). Efter lässtunden använde vi oss av Chambers "*grundfrågor*" till exempel vad gillade/ogillade du i kapitlet och vad tyckte du var konstigt med mera. Var och en fick komma med sina åsikter och de andra fick lyssna. Vi märkte att barnen hade lite svårt med frågorna i början, men det lättade efter ett tag. Vi trodde att det berodde på att barnen inte hade deltagit i några boksamtal tidigare och att det var nya frågor de skulle besvara. En av oss observerade boksamtalet och såg att en pojke som brukar mumla och ha händerna upp i ansiktet när han står i centrum, pratade mer tydligt under boksamtalet och hade inte händerna för ansiktet vid övningen. Pojken var väldigt engagerad och ville kommunicera mycket.

Efter boksamtalet ritade barnen en teckning som skulle ha återkoppling till kapitlet vi läst. Vi observerade att barnen hade lättare att komma igång när de skulle rita något från kapitlet, än när de skulle rita något från dagens övningar. Vi märkte att vissa barn hade höga förväntningar och krav på sig själva. Vilket gjorde att de suddade och höll för handen på sin teckning, för att ingen skulle se vad dem hade gjort. Vi ansåg att det fortfarande var bra diskussioner vid bildstunden, alla barnen blev sedda och hörda. Sedan fick barnen återberätta sina teckningar, de visade och beskrev vad bilden föreställde. Barnen hade fortfarande bråttom att beskriva sina teckningar, de beskriver inte detaljerat och målade om sina bilder. Vi pedagoger fick uppmuntra dem att berätta mera om bilden. Därefter repeterade vi pippisången och avslutade med avslappning. Vi såg att barnen kunde koppla av bättre än vid tidigare tillfällen vid avslappningen, de låg och blundade stilla en längre stund. Vi fick tysta ner två tjejer som låg och fnittrade.

4.3 Tillfälle 4

Sjunga pippisången. Syfte: Få in musiken, lära sig texten och sjunga inför andra.

Pratbollen. Syfte: Att våga prata inför andra och återberätta kapitel 1 (tillfälle 3). Vänta på sin tur och blir sedda och hörda.

Boksamtal. Syfte: Våga uttrycka sina åsikter och tankar inför andra. Kunna vara i centrum och lyssna på andra. Träna på att vara närvarande.

Här är jag. Syfte: Att kunna stå i centrum och göra sin röst hörd. Få bekräftelse och respekt från andra.

Rita en bild från kapitlet. Syfte: Återberätta den inför de andra.

Avslappning. Syfte: Reflektionstillfälle, samt varva ner efter aktiviteterna. Kunna känna sig avslappnad inför andra.

Vi inledde med "*Pippisången*". Vi märkte att barnen kunde mer av texten. Andra gången vi sjöng tog barnen i mera och alla barnen deltog. Det var första gången barnen tog i när de sjöng *Pippisången*. Därefter använde vi oss av pratbollen, då fick barnen repetera vad de kom ihåg från boksamtal 1. Vi märkte att barnen var försiktiga i början och funderade mycket, men efter en stund släppte det och de kom ihåg allt från kapitlet. Vi blev förvånade över att de mindes så mycket av innehållet, fast de hade varit lediga över helgen. Därefter började vi med boksamtal 2. Vi läste upp kapitlets rubrik och lät barnen fundera över vad de trodde skulle hända. Barnen var ofokuserade i början och gav inga förslag om kapitlets innehåll. Vi inflikade med öppna frågor vid lässtunden och diskuterade om svåra ord. I slutet använde vi oss av Chambers "*Jag undrar frågor*". Barnen fick fundera ett tag innan de fick komma med sina tankar och åsikter. Vi märkte att vissa barn hade svårt att svara på dessa frågor. Exempelvis vad gillade/ogillade du från kapitlet? Vi gav flera synonymer på orden gillade och ogillade så barnen lättare skulle få en förståelse för ordens innebörd. Exempel på svar på dagens frågor;

"- *Fånga gubben på marken och stoppa honom i kaninburen*". (flicka 6 år).

"- *Latsidan är när man latar sig. Om man rör elstängsel blir man elmannen*". (pojke 6 år).

"- *Pippi sov upp och ner och vickade på tårna*". (flicka 6 år).

Efter boksamtalet fick barnen rita något som de kom ihåg från kapitlet. Vissa av barnen kom igång snabbt medan några behövde fundera länge, men kom inte på något att rita ändå. För att inte hindra deras kreativa skapandeprocess lät vi dem rita fritt efter ett tag. När barnen fick rita fritt, reflekterade vi över att de ritade något från kapitlet ändå. Vilket vi trodde berodde på att det kan vara svårt med fasta instruktioner och ramar när de ska skapa något. Det blev livliga diskussioner och de samspelade väldigt mycket under bildstunden. Två stycken kom överens om vad de skulle teckna för något, vilket vi ansåg var bra, då barnen visade en bra samarbetsförmåga. Efter bildskapandet fick de återberätta om sin teckning. Vi har märkt att barnen har blivit vana med rutinen och alla deltar i återberättandet av sin bild. Vi ser att de förbereder sig inför sin presentation genom deras kroppsspråk, då de skruvar på sig och tar sats när det är deras tur att prata. Detta ser vi genom att en av oss kontinuerligt observerar när den andra håller i aktiviteten. Vi repeterade en övning som vi har gjort tidigare med barnen "*Här är jag*" vi ville se om det hade skett en utveckling hos barnen från föregående tillfälle. Vi ville se om barnen vågade agera mera och stå i centrum. Första gången vi gjorde denna lek vågade alla stå och säga - här är jag. Men de hade inte riktigt modet att använda kroppsspråket fullt ut. Denna gång var barnen bättre på att ta vara på att uttrycka sig med kroppen och då blev det naturligt att de sa – här är jag mycket högre än tidigare.

Vi tränade en gång till på "*Pippisången*", denna gång sjöng dem ut ordentligt. Efteråt berättade vi att de blivit duktiga på sången och undrade om de ville sjunga Pippisången inför klassen. Första kommentaren från en pojke var att han skulle svimma och en annan skulle gå hem. Vi berättade att det bara var ett förslag och att de inte behövde uppträda om de inte ville. Vi fortsatte med att fråga barnen om de kunde tänka sig att sjunga inför mindre grupp. Några av barnen svarade ja och andra var tveksamma. Vi berättade att vi får se hur de känner när vi kommer närmare sångtillfället då vi har hunnit träna flera gånger och vi nämnde att vi inte skulle pressa dem. Vi avslutade tillfället som vanligt med avslappning. Vi såg att barnen kunde slappna av bättre denna gång, därför förlängde vi avslappningen en stund.

4.4 Tillfälle 7

Pratbollen. Syfte: Att våga prata inför andra och återberätta kapitel 1 (tillfälle 3). Vänta på sin tur och blir sedda och hörda.

Hej leken. Syfte: Våga titta varandra i ögonen vid hälsningsfrasen. Visa olika känslor med verbalt och kroppsspråk.

Vi säger hej, hej till varandra: Syfte: Våga uttrycka sig verbalt och med kroppen inför andra. Kan utvecklas till fysisk kontakt. Kunna röra vid varandra.

Här är jag. Syfte: Att kunna stå i centrum och göra sin röst hörd. Få bekräftelse och respekt från andra.

Magiska staven. Syfte: Att våga gestalta genom charader inför andra och stå i centrum.

Sjunga pippisången. Syfte: Få in musiken, lära sig texten och sjunga inför andra.

Vid "*Pratbollen*" fick barnen möjlighet att berätta om något de hade gjort igår efter förskoleklassen. Sedan repeterade vi kapitel 4 från Pippiboken. Barnen kom ihåg många detaljer från kapitlet och vi antar att det berodde på att vi dramatiserade igår och att vi diskuterade utifrån Chambers "*Jag undrar frågor*". Därefter utförde vi några övningar som vi har gjort tidigare, för att barnen skulle känna igen sig och att vi vuxna ville se om barnen vågade agera mera än tidigare. Vi började med "*Hej leken*" då barnen skulle säga hej på olika sätt. Vi såg att barnen vågade titta varandra i ögonen när de hälsade på varandra, men fortfarande fick vi påminna dem att hälsa på varandra och inte bara på oss vuxna. Vid nästa övning "*Vi säger hej, hej till varandra*" som vi även gjorde igår, märkte vi att barnen agerade mer med varandra än tidigare med hjälp av kroppskontakt när vi hälsade med rumporna, näsorna och fötterna med mera.

Vid aktiviteten "*Här är jag*" fick barnen berätta för oss hur övningen skulle gå till. Barnen ställde sig på den magiska plattan och ropade -här är jag, högt och tydligt med uppåt sträckta armar. Vi fick påminna dem att ge respons till personen som stod på plattan, genom att de skulle säga hej och personens namn. "*Magiska staven*" (Lundin, 2010) var den sista övningen, innan vi skulle repetera och diskutera om hur vi skulle uppträda med Pippisången för de andra. Vi frågade barnen om de kom ihåg hur "*Magiska staven*" gick till. Barnen kom ihåg övningen och instruerade oss hur den skulle gå till. Barnen var inte rädda för att gå in i ringen, utan de gick in flera gånger var och stod i centrum. Barnen var mycket ivriga att få gå in i ringen, de hade inte funderat klart vad de skulle gestalta, ibland stod de och tänkte i ringen innan de agerade inför de andra. När barnen vågar gå in i ringen, anser vi att det är bra att ge barnen instruktioner om att de ska ha tänkt klart vad de ska gestalta innan de går in i mitten. För att det inte ska bli rörigt och lång väntan för de som har tänkt

ut vad de ska gestalta. Fast vårt fokus låg på att de skulle ha modet att gå in i ringen, vilket vi anser att vi lyckades med. Därför tillät vi att det blev lite rörigt och att barnen fick gå in i ringen ändå.

Vi hade en demokratisk anda när vi diskuterade om uppträdandet. Barnen blev delaktiga och fick komma med förslag och idéer om hur vi skulle göra. De fick även vara med och bestämma vad de själva ville göra under uppträdandet. De fick berätta vart de ville ha publiken och vart de skulle stå när de sjöng Pippisången. De två blygaste stod längst fram närmast publiken och sjöng medan de andra barnen både sjöng och hade rörelser till sina karaktärer. Igår fick barnen välja ut sin publik och det blev fem stycken, tre tjejer och två killar. Barnen ville absolut inte att deras ordinarie pedagoger skulle vara med och titta. Innan barnen började sjunga inför publiken fick de berätta för dem vad de skulle göra och vilka karaktärer de skulle gestalta. Alla barnen vågade berätta. Barnen genomförde föreställningen som planerat. Vissa av barnen tog i mer än andra men alla stod kvar och vågade stå i centrum. Vi var väldigt stolta över dem och gav dem massor med positiv feedback, barnen var glada och kände sig nöjda efteråt. Därefter lämnade vi över ett diplom till varje barn och några av deras teckningar som de har gjort under utvecklingsarbetets gång.

Efteråt kom barnens pedagoger och berättade att några av föräldrarna hade märkt att deras barn hade blivit gladare under dessa dagar vi har varit där. Vissa av barnen hade utvecklingssamtal under de dagar vi var där och föräldrarna tog själva upp att de hade sett en utveckling hos sina barn, exempelvis hade ett barn börjat äta mycket bättre både i skolan och hemma. Medan en pojke hade börjat tittat mycket på Pippi tillsammans med sin lillasyster, föräldrarna nämnde även att deras barn hade blivit mer öppen och svarar snabbare på tilltal. Detta styrker även pedagogerna att de har sett en utveckling hos alla barnen i vår grupp, men lite mer på vissa till exempel en flicka som inte vågade säga så mycket förut, kommer nu fram och frågar om hjälp med klar och tydlig röst. Barnen syns och hörs mera, en av pedagogerna nämnde att barnen verkar ha hittat sin plats och blivit mer medveten om sig själv och vågar ta för sig mera under och efter utvecklingsarbetet.

5. Analys och diskussion

I vårt utvecklingsarbete valde vi att arbeta med de estetiska uttrycksformerna; dans, drama, musik, bild och rörelse för att barnen skulle få många möjligheter till olika sätt att uttrycka sig. Det vill säga både verbalt och icke-verbalt. Weissenrieder (2008) och Paulsen (1996) beskriver fördelarna av att använda sig av de estetiska uttrycksformerna. De anser att barnen skapar tillit och en medvetenhet till sin egen förmåga, utvecklar deras personlighet och deras kommunikativa förmåga och stärker barnens självförtroende. Alla övningar vi genomförde med barnen hade anknytning till att barnen skulle få möjlighet att vidga sin komfortzon som enligt Jansson, Jansson och Wågman (1997) tycker är viktigt. För att barnen ska kunna ha modet att möta nya situationer och händelser senare i livet.

Beskrivning på aktiviteternas innehåll:

"Vi säger hej, hej till varandra"- rörelse, musik, sång och kroppskontakt.

"Hej leken"- rörelse, kropps - ögonkontakt, verbalt, drama.

"Taktringen"- rörelse och musik.

"Stolleken"- rörelse, kroppskontakt och musik.

"Pippisången"- musik, sång och rörelse.

"Pratbollen"- samarbete, verbalt.

"Magiska staven"- samarbete, drama och rörelse.

"Här är jag"- samarbete, verbalt och rörelse.

"Boksamtal"- samarbete, verbalt och fantasi.

"Drama"- fantasi, kreativitet, rörelse, samarbete.

"Bild"- Verbalt, skapande, fantasi, kreativitet och finmotorik.

"Ljudbollen"- Verbalt, rörelse och samarbete.

"Avslappning"- Fantasi och avkoppling.

Dessa övningar var en bra blandning av de estetiska uttrycksformerna. Vissa aktiviteter hade mer av de estetiska än andra. Vi insåg att aktiviteterna samverkade med varandra, då vi observerade och reflekterade över att kombinationerna av övningarna gjorde att barnen blev öppna av det varierade arbetssättet. Det var en av anledningarna till varför vi valde de estetiska uttrycksformerna. Då varje barn har sitt sätt att våga uttrycka sig, till exempel såg vi tydligt att en pojke som inte samspelade så mycket vid andra aktiviteter öppnade sig helt vid bildskapandet och pratade oavbrutet. Vi anser att varje barn hittade ett uttrycks sätt som passade dem och gjorde att de fick mod att uttrycka sig inför andra. När vi genomförde aktiviteterna och såg att barnen utvecklades och klarade av övningen, utmanade vi barnen ytterligare för att få en ännu större progression. Vilket Vygotskij styrker med den proximala utvecklingszonen, det vill säga att man alltid ska ligga ett steg före barnet, precis vad barnet klarar av (Sandberg, L, 2006).

5.1 Rörelse

När vi planerade våra tillfällen, utgick vi ifrån barnens ålder. Vi ville ha med både stillasittande och rörelseaktiviteter med tanke på att det kunde vara ansträngande för barnen att koncentrera sig en längre tid. Hägglund och Fredin (2011) anser att det är viktigt att vi människor rör på oss, människokroppen är konstruerad för rörelse, men det bör finnas en balans mellan rörelse och vila. Jerlang (1992) nämner att barnen i sexårsåldern naturligt tar in rörelse och ljud i leken, därför ville vi ta in aktiviteter med rörelser, vi trodde att det skulle underlätta för barnen att uttrycka sig. Vi valde aktiviteten "Taktringen" för att få in rörelse. Vårt syfte med övningen var att barnen skulle få uttrycka sig med kroppen. Vi såg att barnen redan vid första tillfället hade lätt att uttrycka sig med kroppen och andra gången kom barnen ihåg leken och instruerade oss vuxna hur leken gick till. Barnen kom själva med förslag vilka rörelser de skulle göra i ringen, vilket vi anser är en utveckling hos barnen. De vågade ta initiativ och komma med egna förslag till rörelser och de började sjunga till musiken. Jerlang (1992) beskriver att när barnen gör rörelser kan det bidra till att barnen börjar sjunga.

5.2 Kroppskontakt/Beröring

Autton(1990, enligt Ekengren och Hjerppe, 1995) och Sanner (2002) anser att fysisk kontakt är en av de viktigaste grundläggande behov vi människor behöver för att må bra psykiskt och fysiskt. Beröring gör individen mer social och underlättar för personen att ta in kunskap. I övningarna "Vi säger hej, hej till varandra" och "Stolleken" var vårt syfte att barnen skulle få möjlighet att uttrycka sig med kroppen. Barnen skulle få lära sig att det inte är farligt med fysisk kontakt med andra. Vi använde oss av musik som ett hjälpmedel för att vi trodde att det skulle bidra till att barnen slappnade av. I "Vi säger Hej, hej till varandra" såg vi vid första tillfället att barnen gjorde rörelserna men de sjöng inte med. Vilket vi trodde berodde på att de inte kunde sången. Vi använde inte kroppskontakt första gången, för att inte barnen skulle känna för stor press. Eftersom alla individer har en osynlig mur omkring sig och har olika stor tolerans nivå för närhet och beröring enligt Autton (1990, enligt Ekengren och Hjerppe, 1995). Därför ville vi avläsa barnens reaktioner vid första tillfället. Andra gången och tredje gången vi gjorde övningen med barnen, såg vi en progression.

Andra gången vågade de ta lite kroppskontakt med varandra och tredje gången var de riktigt modiga och vågade gnugga näsor och rumpor ordentligt med varandra och oss med mera, de sjöng även med i texten. I "Stolleken" såg vi att barnen vågade ha kroppskontakt fullt ut, de satt i varandras knä utan att någon var avvaktande eller började protestera. Vi missade att ta med denna övning flera gånger, vilket vi tror berodde på att den gick så bra första gången. Barnen släppte sina spärrar och var väldigt modiga. Vi hade gärna sett barnens progression i denna lek och vad den hade kunnat ge barnen. Sanner (2002) tar upp några fördelar med beröring, att människan blir harmonisk och får en bättre kroppsuppfattning och blir mer social.

5.3 Musik

Vi valde att ta med "Pippisången" i vår studie för att få in musiken som ett uttrycksätt. Då Håkansson(2008) i sin forskning tar upp att musiken är ett språk som alla människor kan förstå och det gör oftast att individen känner glädje och släpper sina spärrar. Författaren anser att musik bidrar till att barnet utvecklar sitt självförtroende och sin kroppskontroll. Vi instämmer helt med författarens syn om musikens inverkan på barnens utveckling. Då vi sjöng Pippisången tolv gånger med barnen såg vi en stor progression i genomförandet av sången. Första gången var barnen tysta och försynta och sjöng väldigt svagt. Varje gång vi sjöng Pippisången såg vi en utveckling hos barnen, de tog i mer och mer och tillslut sjöng de själva vid tillfälle fem. Vi frågade barnen vid tillfälle fyra om de ville sjunga Pippisången inför hela eller några stycken från klassen. Det blev blandande svar, två pojkar berättade att de skulle gå hem eller svimma när de skulle uppträda. Vi gav oss inte utan vi ville utmana dem för att utvidga deras komfortzon, men vi pressade inte barnen för hårt för att inte hämma deras positiva utveckling. Detta stämmer överens med Jansson, Jansson och Wågman (1997) filosofi om komfortzonen. Om man inte pressar personen lite utanför hans/hennes komfortzon så utvecklas inte deras självförtroende och det kan hämma dem i framtiden, då de inte vill/vågar utmana sig med nya situationer. Vårt syfte med Pippisången var att barnen skulle öka sitt självförtroende och känna tillit till sin förmåga, då de skulle få modet att stå och uppträda inför publik. Vi tycker att vi lyckades över förväntan att nå det målet, barnen sjöng och samtidigt dramatiserade de med glädje inför en publik som bestod av sju personer.

Alla barnen i gruppen gjorde det som var planerat och de var väldigt stolta över sig själva och ville uppträda igen.

5.4 Verbalt

Vi hade två övningar som hade fokus på barnens verbala förmåga och syftet var att de skulle bli sedda, hörda och stå i centrum. De skulle uttrycka sig utan några andra hjälpmedel så som musik och rörelse med mera. De andra barnen skulle lyssna och respektera personen som pratade. Strömquist (1992) och Skiöld (enligt Strömquist, 1992, s 63) betonar vikten av att kommunicera inför andra är nödvändigt för att stärka barnens självförtroende och att de ska utvecklas personligen. Barnen ska ges många tillfällen att få säga sina åsikter och tankar i en position där dem står i centrum. Därför hade vi "*Pratbollen*" och "*Boksamtal*" vid många tillfällen. *Pratbollen* använde vi oss av varje dag i början av tillfällena då vi ville ha igenkänningsfaktorn och skapa en rutin och trygghet. Vi observerade och såg att i dessa övningar blev barnen lite hämmade av att sitta i en ring, då alla kunde få ögonkontakt med varandra. Barnen blev försiktiga och tystare och visade med sitt kroppsspråk att de tyckte att det var jobbigt.

"*Pratbollen*" var en övning där vi såg tydlig progression hos barnen. Vid flera tillfällen i aktiviteten var barnen avvaktande och ville höra de andras tankar och funderingar innan de svarade, de härmade varandra och det syntes på vissa barns kroppsspråk att de inte ville vara i centrum. Då vissa hade händerna för munnen, blicken var riktad neråt och de skruvade på sig. Ju längre tiden gick desto lättare hade dem att samspela och vara i centrum. Barnen gav längre och utförligare svar. Ellneby och Hilgers (2010) trycker på att samtal är det viktigaste hjälpmedlet en människa har. Kommunikation med andra ger många positiva effekter hos individen. Det gör att personen känner sig delaktig i större sammanhang och kan lära sig av andras åsikter och idéer som kan bidra till att stärka sitt självförtroende. Detta styrker även Dahlkvist (2002) att samspel med andra är oerhört viktigt. För det är i de sociala kontakterna som individen utvecklar sin sociala kompetens. Därför använde vi oss av samtalsövningar för att barnen skulle få möjlighet att utveckla sitt självförtroende och känna tillit till sina förmågor. I *pratbollen* gav vi vuxna olika frågor som skulle leda till samtal och när vi hade haft *boksamtal* repeterade vi innehållet i kapitlet. Vi reflekterade över att vi skulle vänta in barnen så de hann fundera ut vad de skulle svara på frågorna. För när vi märkte att barnen hade svårt att komma på vad de skulle säga så tog de efter våra svar när vi gav några förslag. Detta stämmer överens med Pramling, Samuelssons (2008) synsätt på att pedagogen ska invänta barnens svar och ge dem tid att fundera.

Vi valde *boksamtal* för att vi blev inspirerade av Brinks (red. Jönsson, 2009) undersökning där resultatet visade att inte texten i högläsningen bearbetades. Då förståelsen för texten går förlorad. Chambers (1998) tar upp många fördelar med *boksamtal*. Han menar att det kan vara ett bra hjälpmedel för att få barnen att våga prata, vilket kan bidra till att han/hon vågar uttrycka sig med andra i framtiden. Vi valde att använda oss av Chambers "*Jag undrar frågor*" för han menar att barnen känner att den vuxne är nyfiken på barnens svar och att pedagogen behöver deras hjälp. I våra *boksamtal* märkte vi att barnen hade svårt med att svara på frågorna. Vi gav inte upp utan fortsatte att ställa frågorna vid resterande *boksamtalen*. Barnen kom ihåg detaljer från kapitlet när vi repeterade dagen efter, vi trodde det berodde på frågorna eftersom de blev tvungna att lyssna ordentligt på innehållet i kapitlet. Vi

anser att det var en stor fördel att använda sig av Chambers frågor. Vi tror inte att barnen skulle komma ihåg lika mycket utan diskussionerna kring boken.

5.5 Avslappning

Syftet med avslappningen var att barnen skulle koppla av efter alla övningar och få tid till reflektion. Barnen skulle även få träna på att skapa inre bilder med hjälp av instruktioner från oss och sin egen fantasi. Vi ville att barnen skulle kunna koppla av inför andra och vara stilla. Orlick och Solin (1998) beskriver att några av fördelarna med avslappningsträning är att individen stimulerar sin fantasi, slappnar av, reflekterar över sig själva, ökar koncentrationsförmågan och får en positiv syn på tillvaron. Vid första avslappningstillfället fick de koppla av en kortare tid eftersom vi hade pratat med deras pedagoger och de berättade att barnen aldrig hade provat på avslappning förut. Barnen hade svårt att koppla av, två av flickorna fnittrade och vi trodde det berodde på osäkerhet och ovana, vi anade att det skulle bli bättre med tiden vilket det blev. När vi såg att barnen kunde koppla av mer utmanade vi dem genom att ha längre avslappning. Vid tillfälle fem och sex la vi in en ytterligare utmaning genom att de skulle skapa inre bilder med hjälp av våra instruktioner. Denna övning tyckte barnen var svår att genomföra, vilket vi hade förståelse för då det var något nytt för dem. Vi hade önskat att vi hade haft längre tid på oss att träna på inre bilder.

5.6 Bild

Barnen tar in sina egna erfarenheter i bildskapandet, de bearbetar sina upplevelser. I bildskapandet ska möjlighet ges till samspel, viktigt att barnen får rita tillsammans med andra, för när de tittar på de andras teckningar bidrar det till nya erfarenheter (Weissenrieder, 2008). Därför var vårt syfte med bildaktiviteten att barnen skulle få bli sedd och hörd och få återberätta sin teckning inför de andra. Vi valde att låta barnen återberätta sina teckningar för att det skulle bli diskussioner mellan barnen. Dahlkvist (2002) nämner att det är bra för barnens sociala kompetens att delta i diskussioner och lyssna på andra. Vid första tillfället tyckte barnen att det var svårt att rita något från dagens aktiviteter. Istället fick de rita valfritt, för vi ville inte hämma deras kreativitet. Vid flera av tillfällena hade barnen svårt att komma på vad de skulle rita. När de fick rita något från Pippikapitlet var det betydligt lättare. Vid de flesta tillfällena höll de för sina bilder och vi anser att det berodde på prestationsångest för de suddade och blev inte nöjda. Det som var fascinerande med bildstunden var att alla barnen blev mer sociala och vågade uttrycka sig mera. Speciellt en pojke som var fåordig i andra situationer tog för sig av utrymmet och pratade nästan oavbrutet. Vi tänkte först att det inte var bra att de härmade varandra när de ritade. Vi trodde det kunde hämma deras fantasi och skapande, men vi insåg att det bidrog till bra diskussioner och reflektioner mellan barnen om hur de skulle rita. Vid varje tillfälle när de skulle återberätta sina bilder blev de försiktiga och denna situation gjorde dem mer tysta. Malmström (2006) menar att bild är ett kommunikationsmedel där samspel uppstår mellan målaren och betraktaren vilket vi upplevde vid bildstunden.

5.7 Drama

Vi valde att använda oss av några dramaövningar såsom; "*Magiska staven*", "*Hej leken*", "*Här är jag*" och "*Ljudbollen*". Vårt syfte med dessa övningar var bland annat dessa; Visa känslor med kroppsspråket och verbalt, våga stå i centrum och göra sin röst hörd, våga gestalta. Med gestaltning menar Willhelm (2009) att det krävs samarbete och samspel med andra och att individen får möjlighet att uttrycka sig med hjälp av gester och rörelser. Genom att gestalta stärks individens självbild. "*Magiska staven*" var en övning där fokuset låg på att barnen skulle få gestalta och visa gester som de övriga skulle gissa vad det föreställde. Vi trodde denna övning skulle bli en utmaning för barnen. Det behövdes bara ett tillfälle innan barnen slutade avvakta med att gå in i ringen och ha bråttom ut igen. Vi såg att barnen samspelade och samarbetade med varandra när de skulle gissa vad personen föreställde. Det vi lade märke till vid tillfälle två, var att de var ivriga att gå in i ringen och glömde att visa hänsyn till varandra och låta alla få möjlighet att gå in i ringen. Detta tyckte vi var en stor utveckling hos barnen, att de vågade gå in i ringen och vara i centrum. En annan övning som vi ansåg var en utmaning och där vi såg en stor progression var "*Här är jag*". Där skulle barnen ställa sig i centrum på en magisk platta och ropa - här är jag och sträcka upp händerna i luften. Första gången ropade barnen svagt och använde inte kroppsspråket, men alla vågade ändå ställa sig på plattan. Det tyckte vi var modigt gjort av dem. Redan vid andra tillfället var det betydligt lättare för dem, då vi såg och hörde att de vågade ropa högre och använde mycket mer kroppsspråk.

Vi dramatiserade vid två tillfällen, då vi utgick från de kapitel vi läst i Pippi boken. Syftet med dramatisering var att barnen skulle få gå in i en annan roll, våga agera med kroppen och uttrycka sig inför andra. Detta styrker Dahlkwist (2002) teori om att rollspel har en positiv effekt för att barnen ska kunna träna på sin sociala kompetens. Vi blev chockade över att barnen gav sig hän och vågade leva sig in i sina roller med stor inlevelse. De började klättra högt och lågt på inredning och använde verkligen sin fantasi. Våra observationer styrks av Heden-Chamis (1980) teori om rollspel, att det har en positiv effekt för att få bort prestationsångesten för individen, för i rollspel finns det inget rätt eller fel. Det ses mera som ett experiment. Två flickor var avvaktande till rollspelet och fick lugnare roller med en av oss vuxna. En av dessa flickor och några till frågade oss vid sista tillfället om vi skulle fortsätta med drama, vilket vi ansåg var en stor utveckling hos barnen. Även pojken som skulle svimma om han skulle sjunga inför publik, gav nu självmant förslag på att vi skulle dramatisera inför andra. En likhet som vi såg från Sjødèn och Söderbergs (1979) forskning när det gäller drama som metod, var att barnen vågade prata mer och sätta ord på sina tankar. Författarna anser att drama har en viktig roll för barnens kommunikativa utveckling.

6. Slut Diskussion

När vi utformade vårt utvecklingsarbete utgick vi från Lgr 11 (2011) där det står att vi pedagoger skall ge barnen möjligheter till att prova olika uttrycksmöjligheter för att fånga varje individs bästa inlärningsätt. Vi fokuserade på vad de estetiska uttrycksformerna kunde göra för att stärka barnens sociala kompetens. Vi var oroliga över om barnen överhuvudtaget skulle våga delta i våra aktiviteter. Men vid första tillfället försvann vår oro, då alla barnen deltog mer eller mindre i alla moment. Vi tyckte att barnen var modiga som gick ut från sin komfortzon och utmanade sig själv

och även vågade uttrycka sig verbalt. Vi blev överraskade över barnens agerande. Vi gav kontinuerligt positiv feedback på barnens handlande, agerande och yttrande för att lyfta barnen framåt i sin utveckling och vid aktiviteterna. Vi hade hört från pedagogerna att dessa barn var försiktiga och inte vågade ta för sig i andra sammanhang. Vi anser att våra estetiska uttrycksformer och de andra övningarna som vi genomfört med barnen, har stärkt deras självförtroende och tillit till sin egen förmåga. Det vill säga vi har hjälpt barnen att utveckla/träna på sin sociala kompetens. Detta styrker även pedagogerna och barnens föräldrar. Då de har märkt och sett att barnen blivit gladare, svarar snabbare på tilltal, vågar fråga om hjälp med bestämd röst och en flicka äter bättre hemma och i skolan. Pedagogerna berättade för oss att barnen syns och tar mer plats nu i den övriga gruppen mot tidigare. De sa att det kändes som om barnen hade hittat sin plats i gruppen och blivit mer medvetna om sig själva. Pedagogerna berättade att de kommer att arbeta vidare med det kompendium de fick av oss med våra aktiviteter. Vilket gjorde oss mycket glada att vårt arbete förs vidare.

Med hjälp av våra övningar anser vi att barnen har utvidgat sin komfortzon som Jansson, Jansson och Wågman (1997) anser är viktigt. De nämner att barnen måste få möta främmande situationer för att utvecklas personligen och lära sig hantera sin osäkerhet. Vi anser att vi lyckades få barnen att gå utanför sin komfortzon i våra aktiviteter, för att vi medvetet arbetade med Vygotskijs proximala utvecklingszon. När vi planerade våra övningar tänkte vi på de didaktiska frågorna hur, vad och varför för att reflektera vad vi ville få ut av övningen. Vi tänkte även på att ha samma början och slut under hela utvecklingsarbetet för att få en bra struktur som skulle bidra till att barnen skulle veta när vi började och avslutade tillfället. Rydja (2006) menar att det är bra för barnen att ha struktur och det är vi vuxna som ska skapa strukturen. Genom att vi har reflekterat tillsammans över datainsamlingens resultat har vi höjt oss till en metanivå i våra diskussioner, då såg vi vår egen utveckling som pedagoger exempelvis hur vi agerade och samspelade med barnen. Vi tycker att videoinspelningarna var den bästa metoden som fångade in alla detaljer som skedde i verkligheten. Björndal (2005) intygar att videoinspelning är ett bra hjälpmedel då observatörerna kan spola tillbaka och se mer små detaljer. Vi diskuterade över vad vi kunde ha gjort annorlunda, några saker vi kom på var att vi kunde ha intervjuat barnen enskilt i början och i slutet med syftet att få en inblick i barnens förväntningar, funderingar och få en utvärdering av vårt arbete. Vidare hade vi önskat att få mer tid för att observera barnen vid några tillfällen i helklass hur de agerade innan, under och efter utvecklingsarbetet.

Vi känner att vi har hjälpt barnen över tröskeln med hjälp av de estetiska uttrycksformerna, då de nu kan släppa lite av sina spärrar och känna att det inte är farligt att prova nya saker och möta främmande situationerna. Vi anser att vi har vidgat barnens komfortzon. Vi hoppas att vår insats och att de positiva resultaten vi sett följer med barnen i deras framtida utveckling. I Lgr11 (2011) står det att verksamheten ska stimulera barnens självförtroende och att de ska få en tillit till sin egen förmåga. Personalen ska se till varje individs utveckling och välbefinnande. "Att avfärda barn som drar sig undan med blyghet är att frånta sig ansvaret som pedagog" Jansson, Jansson och Wågman (1997, s 61).

Litteraturlista

Aulin-Gråhamn, L & Persson M. (2004). *Skolan och den radikala estetiken*. Lund: Studentlitteratur.

Auno, U. (2002). *Stärk och utveckla eleven - Självbild och självförtroende som grund för kunskapsutveckling och jämställdhet*. Stockholm: Natur och Kultur.

Ekengren, K & Hjerpe, B (Red, 1995), *Beröring vår viktigaste förnimmelse*. Umeå: SIH Läromedel.

Björndal, R.P. (2005). *Det värderande ögat*. Nacka: Liber AB.

Brink, L. (2009) Bättre läsning och bättre skrivande – men hur? Om grupprocesser och textrörlighet. Jönsson, K (red), *Bygga broar och öppna dörrar*. Stockholm: Liber.

Brok, L. (2007) *Berätta berätta – En bok om berättandets rum*. Stockholm: Runa förlag.

Carlsen, K & Marius Samuelson, A.(1991) *Intryck och uttryck, de estetiska ämnesområdena inom barnomsorgen*. Stockholm: Runa.

Chambers, A. (1998). *Böcker inom oss. Om boksamtal*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Dahlkwist, M.(2002) *Social kompetens – en utvecklingsguide*. Uppsala: X O Graf.

Damgaard, I & Norelykke, H. (2000)*Det personliga samtalet*. Stockholm: Liber.

Ekelund, G. (2007) Om barn och böcker: samtal kring berättelser. Stockholm: Sveriges utbildningsradio (UR).

Ellneby, Y & Von Hilgers, G. (2010)*Att samtala med barn: genom att lyssna med fyra öron*. Stockholm: Natur och kultur.

Fast, C. (2009). Inbillningskraftens betydelse för barns läs- och skrivutveckling. Jönsson, K (red), *Bygga broar och öppna dörrar*. Stockholm: Liber.

Havnesköld, L & Risholm – Mothander, P. (2009) *Utvecklingspsykologi*. Författarna: Liber AB.

Heden- Chami, M. (1980) *Självförtroendeträning i relation till andra*. Lund: Skeab/H. Ohlsson.

Håkansson, K. (2008) *Glädje, lek och musik*. Stockholm: Natur och kultur.

Hägglund, K & Fredin, K.(2011) *Dramaboken*. Stockholm: Liber AB.

Jansson, T, Jansson M-L & Wågman G. (1997)*Hur man får människor att växa: en handbok för lärare och föräldrar om hur barns och ungdomars personliga utveckling kan stärkas*. Stockholm: Kommentus.

- Jerlang, E. (1992) *Barnets utveckling – en helhet*. Stockholm: Runa förlag.
- Kluge, B-M. (1999). *Processen – utveckling och lärande i arbetsmiljön*. Stockholm: Nykopia Tryck.
- Lindgren, A.(2003) *Pippi Långstrump*. Stockholm: Rabén & Sjögren Bokförlag.
- Lindö, R. (2005). *Den meningsfulla språkväven*. Lund: Studentlitteratur.
- Malmström, E. (2006) *Estetisk pedagogik och lärande – processer i bildskapandet delaktighet och erkännande*. Stockholm: Carlsson bokförlag.
- Norström, L. (1997) *Bokprat – om textsamtal mellan barn och vuxna*. Solna: Ekelunds förlag AB.
- Orlick, T & Solin, E. (1998) *Visst kan du! Livsfärdighetsträning för barn i skola och förskola*. Borgå: WSOY.
- Paulsen, B. (1996) *Estetik i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Poulsen, A. (1995) *Barnets utveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelson, I., Asplund Carlsson, M., Olsson, B., Pramling, N., & Wallerstedt, C. (2008) *Konsten att lära barn estetik*. Stockholm: Nordstedts Akademiska förlag.
- Rassmusson, V & Erberth, B.(2008)*Undervisa i pedagogiskt drama*. Lund: Studentlitteratur.
- Rydja, C. (2006) *Språklust1 i förskola och förskoleklass*. Stockholm: Bonnier Utbildning AB.
- Sandberg, L. (2006) *Vygotskij i praktiken – bland plugghästar och fusklappar*. Finland: Nordstedts Akademiska Förlag.
- Sanner, E. (2002) *Massage för barn och ungdomar*. Stockholm: Prisma.
- Simeonsdotter Svensson, A. (2009). *Den pedagogiska samlingen i förskoleklassen. Barns olika sätt att erfara och hantera svårigheter*. Göteborgs Akademisk avhandling.
- Sjödén, S & Söderberg, U. (1979) *Självkänsla och samspel*. Stockholm: Askild och Kärnkull.
- Skiöld, B-A. (1992). En talande tystnad. Strömquist, S, (red), *Tal och samtal*. Malmö: Studentlitteratur.
- Sparrman, A. (2006) *Barns visuella kulturer: skolplanscher och idolbilder*. Lund: Studentlitteratur.

Strömberg, C. (2008) *Goda grupper med pedagogisk dramalek*. Varberg: Argument Förlag.

Strömquist, S.(1992) *Tal och samtal*. Malmö: Studentlitteratur.

Stukát, S. (2011) *Att skriva ett examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Svirsky, L och Thulin, U. (2006) *Mer än blyg*. Stockholm: Cura Bokförlag AB.

Utbildningsdepartementet. (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Fritzes.

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*.

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (24/4 -2012 kl.12.00).

Vygotskij, L. (1995) *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

Wallén, M och Nyström, J . (2003) *Gör dig hörd: en bok om att våga tala och få andra att lyssna*. Malmö: Liber AB.

Weissenrieder, E. (2008). *Skapandets kraft för kunskap och utveckling*. Stockholm: Runa Förlag.

Wilhelm, J.(2009) *Text och drama*. Göteborg: Daidalos AB.

Bilaga 1

Föräldrabrev

Hej

Vi är två lärarstudenter som går sista terminen på lärarprogrammet på Mälardalens Högskola. Vi heter Carina Malm och Therese Nyskog. Vi ska göra ett examensarbete som handlar om att stärka barnens självförtroende med hjälp av olika aktiviteter såsom dans, musik, drama och boksamtal. Vi kommer att komma ut och ta hjälp från era barn under våren-12. Största delen av projektet kommer vi genomföra vecka 15 och 16. Då kommer era barn vara delaktiga i våra aktiviteter.

När vi utför våra aktiviteter skulle vi behöva dokumentera en del av det arbete vi gör. Med hjälp av intervju, observation och videoinspelning. När det gäller videoinspelning kommer vi bara gör det i helgrupp, det kommer inte ske individuellt. När vårt projekt är klart kommer vi att radera det vi filmat.

Denna dokumentation kommer bara att användas till vår redovisning av vårt examensarbete på Mälardalens Högskola. Vi kommer inte visa allt materiel vi har utan små frekvenser av innehållet och barnens namn kommer vara anonyma. Diktafonen kommer bara vi avlyssna. Era barn kan avbryta sitt deltagande när dem vill.

Vi ser verkligen framemot att komma ut och arbete med era barn.

Vi behöver tillstånd från er föräldrar för att ert barn ska kunna delta i vår studie och att vi får dokumentera barnen. **Vi behöver få in era svar senast måndag vecka 7.** Var vänliga att lämna lappen till ordinarie lärare, så att vi kan förbereda för de aktiviteter som vi ska göra med barnen.

Om ni har frågor eller funderingar över vårt projekt hör gärna av er till oss eller vår handledare som heter Carin Benjaminson

Med vänlig hälsning

Carina Malm Tel: XXXXX

Therese Nyskog Tel: XXXXX

Carin Benjaminson Tel: XXXXX

Mail: carin.benjaminson@mdh.se

Bilaga 2

Tillfälle 2

Pratbollen. Syfte: Att våga prata inför andra. Vänta på sin tur och blir sedda och hörda.

Stolleken. Syfte: Samarbete och våga vara nära kontakt med andra. Respektera och visa hänsyn mot varandra.

Magiska staven. Syfte: Att våga gestalta genom charader inför andra och stå i centrum.

Ljudbollen. Syfte: Våga uttrycka sig med hjälp av ljud av olika styrka.

Rita en bild. Syfte: Repetition om dagens övningar, samt kunna återberätta sin bild inför andra. Våga bli sedda och hörda.

Avslappning. Syfte: Reflektionstillfälle, samt varva ner efter aktiviteterna. Kunna känna sig avslappnad inför andra.

Vi började tillfället med ”Pratbollen” och alla barnen var delaktiga i övningen. En pojke väntade och avvaktade med att svara och ville höra vad andra hade att säga, vilket han även gjorde vid första tillfället med pratbollen. Vi reflekterade över övningen och kom fram till att vi behövde tänka på att vänta in barnens svar så inte vi vuxna ger exempel, då vi märkte att barnen lätt tog efter och gav samma svar. Nästa övning var ”Stolleken”(Lundin, 2010) i leken var barnen duktiga på att samarbeta med varandra. De vågade sätta sig i varandras knä och det var inge protester om att en pojke skulle sitta hos en tjej och tvärtom. Barnen blev väldigt glada och öppna mot varandra och oss vuxna. Vi var med och deltog i leken och peppade dem genom att dansa och röra på oss. En flicka kom med ett bra förslag när det bara fanns en stol kvar. Hon menade att vi vuxna skulle sitta först eftersom vi är tyngst. Hon verkar fundera mycket över problemlösningar.

I aktiviteten ”Magiska staven” deltog alla barnen i övningen. Vi ansåg att denna övning var en riktig utmaning, då han/hon skulle gå in själv i ringen. Många av barnen hade bråttom ut ur ringen när de gestaltade. Vi tyckte att de var otroligt modiga som gick in i ringen och gestaltade något, vilket alla gjorde. En pojke avvaktade i början, han gick in en gång utan att göra något. Han sa: Jag vill fundera en stund. Efter en stund gick han in två gånger i ringen och gestaltade. En flicka tog det lugnt i ringen och gestaltade i lugn och ro medan andra var mer impulsiva. Vi hade observerat att flickan var den som hade varit mest tyst och försiktigt hittills och därför blev vi överraskade över hennes mod att gå in i ringen och ta det lugnt med gestaltningen. Nästa övning var ”Ljudbollen” där vi såg en utveckling hos barnen från igår. Idag var de mer öppna och vågade låta högre när de skicka iväg ljud till varandra. Vi peppade barnen genom att säga till dem att de får ta i hur mycket de vill med rösten. Vi visade innan hur högt ljudet kunde låta för att inspirera dem. Vi kommenterade inte när barnen gav samma ljud flera gånger i rad, utan det viktigaste var att barnen vågade delta och utmana sig själv.

Därefter fick barnen rita en bild från dagens övningar. Idag var det likadant som igår att en del hade svårt att komma igång med skapandet. Vi kände att de hade prestationsångest och svårt att skapa fritt. Vi tyckte att det blev bra diskussioner under bildstunden, då de samspelade mycket med varandra. Två flickor ritade likadant vilket dem även gjorde igår. En flicka ritade av oss andra när vi satt och ritade. Efteråt satt vi i en ring och alla barnen fick visa sin bild och berätta vad

teckningen föreställde. Då vårt syfte var att de skulle våga prata inför andra, en längre stund. Det vi har upptäckt under de två tillfällena vi haft hittills är att barnen har mycket lättare att prata och öppna sig när vi sitter tillsammans och ritar. Vi reflekterade över detta och ansåg att det kunde bero på att skapandet gör dem avslappnade och att det inte är fokus på dem själva utan hela gruppen blir involverad i stunden. Vi hade "Avslappning" i slutet och vi märkte en liten skillnad från igår. Idag hade de lättare att slappna av och ta det lugnt. Vi anser att det beror på att barnen känner sig mer trygga nu med gruppen och med oss vuxna.

Alla barnen har varit med och deltagit i alla aktiviteter, det är ingen som har sagt att de inte vill vara med. Vilket vi är väldigt förvånade över, då vi trodde att några inte skulle ha modet att vara med i vissa utmanande aktiviteter. När vi skulle gå stod vi och pratade med en av pedagogerna om dagens aktiviteter hur det hade gått. Då nämnde pedagogen en flicka som är med i vår grupp, hon berättade för oss hur flickan brukar agera i vanliga fall, som en mycket blyg, försynt tjej som inte vågar uttala sig inför andra. Precis då när pedagogen hade nämnt det kommer flickan ut från ett rum och ropar glatt hej till oss och hoppar och studsar glatt förbi oss. Pedagogen blev förstummad och förvånad över att flickan vågade agera på det sättet inför alla barn och vuxna som var närvarande.

Tillfälle 5

Pratbollen. Syfte: Att våga prata inför andra och lära varandras namn med mera. Vänta på sin tur och blir sedda och hörda.

Taktringen. Syfte: Ha mod att uttrycka sig med hjälp av kroppens rörelse.

Sjunga pippisången. Syfte: Få in musiken, lära sig texten och sjunga inför andra.

Boksamtal. Syfte: Våga uttrycka sina åsikter och tankar inför andra. Kunna vara i centrum och lyssna på andra. Träna på att vara närvarande.

Dramatisering. Syfte: Våga röra sig i rummet och agera med kroppen och våga prata inför andra. Gå in i en annan roll.

Avslappning. Syfte: Varva ner efter aktiviteterna. Kunna känna sig avslappnad inför andra. Träna på att föreställa sig och skapa inre bilder

Vi inledde med att sjunga Pippisången. Vi sjöng sången två gånger och innan andra gången frågade vi dem om de vill göra några rörelser till låten. Barnen funderade först men svarade sedan tvärsäkert nej. Vi lät barnen sjunga själva denna gång och de sjöng så vi hörde vad de sa, de har lärt sig texten. Därefter la vi in en rörelse lek som vi tidigare använt oss av som heter "Taktringen" dels för igenkänningsfaktorn och för att vi sedan skulle ha pratbollen med repetition av kapitel 2, och efter det boksamtal 3. Barnen kände igen leken och visste hur den skulle gå till. Vi vuxna gav först förslag på hur de skulle gå i ringen, sedan ville vi utmana barnen genom att de fick komma med egna förslag. De flesta av barnen kom med egna förslag som till exempel katt och fjäril med mera. Sen övergick vi till "Pratbollen" då fick barnen återberätta föregående kapitel från Pippiboken. De kom ihåg mycket med lite hjälp av ledtrådar från oss. Ledtrådarna gjorde att de kom ihåg mer och flera små detaljer från kapitlet. Barnen hjälpte varandra att minnas, vilket vi uppmuntrade. I boksamtalen tillåter vi barnen att själva få välja om de vill sitta eller ligga ner, vi märkte att de lyssnade även om dem skruvade på sig. Vid läsningen fick barnen flika in när dem hade några funderingar, vi bjöd in dem då och då för att de ska känna sig delaktiga. Vi förklarade och diskuterade om svåra ord som fanns i texten exempelvis barnhem och snopen. Därefter använde vi oss av Chambers "Jag undrar frågor". Vi har märkt på barnen

att det är lättare för dem att svara på frågorna nu än när frågorna var nya för dem. Några kommentarer från frågetillfället.

Vad gillade du i kapitlet?

"- *Pippi lekte kull med poliserna*" (flicka 6 år).

"- *Pippi bar poliserna*" (flicka 6 år).

Vad ogillade du från kapitlet?

"- *Barnen vid barnhemmet har ingen mamma eller pappa*" (flicka 6 år).

"- *När pippi tog bort stegen från poliserna, poliserna blev arga*" (pojke 6 år).

Efter boksamtalet introducerade vi drama. Barnen fick själva bestämma vilken karaktär de ville vara när de skulle dramatisera. Några av barnen ville vara samma karaktär och det accepterade vi. Det viktigaste var att barnen ville delta i dramatiseringen. Vi deltog i dramat för att det skulle underlätta för barnens agerande och att de inte skulle känna sig uttittade av oss vuxna. Vi blev väldigt överraskade och glada under och efter dramatiseringen, då barnen kunde leva sig in i sina roller med djup inlevelse och fantasi. Vi märkte att två flickor blev lite blyga och tysta inför dramatiseringen. En av oss agerade med flickorna och hade lugnare roller, de deltog i dramatiseringen fast de var avvaktande över aktiviteten. Vi såg och flickorna berättade efteråt att det hade varit roligt att dramatisera. Vi tyckte att det var modigt gjort av dem. Vi såg att de andra barnen inte hade några problem att leva sig in i en annan roll, de blev uppspelade, spralliga och levde sig in i rollerna. De använde hela rummet när de agerade, de använde stolar och bord när de klättrade på Pippis hustak.

Vi gjorde en utvärdering om hur det kändes att gå in i en roll och dramatisera den. Många av barnen berättade att det var första gången de agerade och att de bara hade tittat på teater tidigare. När barnen pratade om hur det var när de agerade använde de både kroppen och det verbala språket när de skulle förklara vad de hade gjort under dramatiseringen. Några av barnen frågade oss om vi skulle dramatisera igen. En pojke som vid tillfälle 4, sa att han skulle svimma om vi skulle uppträda med Pippisången inför de andra i klassen. Samma pojke frågade oss spontant om vi kunde visa händelsen som vi precis hade dramatiserat för de andra i klassen. Vi blev mycket förvånade över pojkens fråga och de andras vilja till att dramatisera igen. Innan vi skulle dramatisera funderade vi över om barnen skulle våga leva sig in i en annan roll, vi hade läst att det kan vara lättare att agera och ta ut svängarna i en annan roll än att vara sig själv.

Därefter repeterade vi Pippisången en gång till och barnen fick sjunga själva. Vi uppmanade barnen att ta i när de skulle sjunga och det tog dem till sig. De sjöng högt och tydligt och vi gav mycket positiv feedback som vi kontinuerligt har gjort vid alla aktiviteter vi utfört för att lyfta barnen. Vi avslutade med avslappning som vanligt men vi ville utmana barnen ytterligare, därför la vi till att barnen skulle lyssna på våra instruktioner och skapa inre bilder och använda sin fantasi. Barnen fick drömma sig bort till en valfri plats där vi beskrev olika händelser exempelvis solen skiner, blommorna doftar och att dem träffade någon de tycker om. Efter avslappningen

berättade barnen för oss att övningen var rolig men svår. Därefter berättade vi om morgondagens övningar så att de skulle vara medvetna och förberedda på vad vi skulle göra dagen efter, precis som vi har gjort varje dag efter avslappningen.

Tillfälle 6

Pratbollen. Syfte: Att våga prata inför andra och lära varandras namn med mera. Vänta på sin tur och blir sedda och hörda.

Vi säger hej, hej till varandra: Syfte: Våga uttrycka sig med kroppen inför andra. Kan utvecklas till fysisk kontakt. Kunna röra vid varandra.

Boksamtal. Syfte: Våga uttrycka sina åsikter och tankar inför andra. Kunna vara i centrum och lyssna på andra. Träna på att vara närvarande.

Dramatisering. Syfte: Våga röra sig i rummet och agera med kroppen och våga prata inför andra. Gå in i en annan roll.

Avslappning. Syfte: Varva ner efter aktiviteterna. Kunna känna sig avslappnad inför andra. Träna på att föreställa sig och skapa inre bilder

Sjunga pippisången. Syfte: Få in musiken, lära sig texten och sjunga inför andra.

Vi började med Pippisången, barnen fick sjunga själva. Vi pratade med barnen igen om de ville sjunga inför några andra imorgon vid det sista tillfället. Idag var de mycket mer positiva inför att uppträda för andra. Barnen som fortfarande kände sig osäkra fick hjälp av de andra barnen med olika förslag på vad de kunde göra, till exempel att de kunde dramatisera med rörelser till Pippisången och att de kunde gestalta de karaktärer de varit tidigare när vi har dramatiserat. En pojke som var osäker på om han ville uppträda, blev mer positiv när han hörde kompisarnas förslag på vad han kunde göra vid uppträdandet. Barnen fick bestämma själva hur många och vilka som skulle få vara med i publiken när de uppträdde. Vi vuxna berättade att vid vårt sista tillfälle imorgon så skulle vi träna flera gånger innan de skulle uppträda, för att de skulle känna tillit till sin förmåga. Barnen var positiva och ivriga för att börja träna inför uppträdandet, vilket vi blev väldigt glada över eftersom det var ett av våra mål att de skulle våga stå inför andra. Detta blev en bonus att de både ville sjunga och agera. Vid "Pratbollen" fick barnen berätta hur det kändes igår när de dramatiserade tillsammans från kapitel 3 i Pippiboken. De flesta berättade att det var roligt och spännande. Därefter fick de berätta vad de kom ihåg från kapitlet. Barnen kom återigen ihåg väldigt mycket från kapitlet och de berättade detaljerat om innehållet.

Därefter utförde vi en rörelseövning som vi ha gjort tidigare "Vi säger hej, hej till varandra" denna gång utmanande vi barnen ytterligare ett steg genom att hälsa med olika kroppsdelar och ha kroppskontakt. Barnen var lite avvaktande i början, men då vi vuxna visade på varandra hur de kunde göra, släppte barnen sina hämningar och gav sig hän i leken. Vi hälsade med rumporna, knäna, fötterna och näsan med mera. Vi blev överraskade över att barnen vågade ha kroppskontakt med varandra och oss, två av barnen vågade även hälsa med näsorna mot varandra. Vid boksamtalet började vi med att läsa kapitlets rubrik och frågade barnen vad de trodde skulle hända. Flera av barnen hade redan läst eller sett kapitlet på film tidigare, därför hade de mycket att säga om innehållet. Under boksamtalet bjöd vi in barnen vid flera tillfällen till en diskussion om svåra ord och om olika händelser. Vi använde oss av Chambers "Jag undrar frågor" exempel på några kommentarer från detta:

"- Varför heter han lilla gubben? När hästen är så stor." (pojke 6 år)

"- *Hon kanske har lärt sig av sin pappa att dricka kaffe.*" (pojke 6 år)

"- *Pippi har ju jullov varje dag.*" (flicka 6 år)

"- *Ja sa ju att Pippi skulle prata mycket i skolan.*" (flicka 6 år)

Vi sjöng Pippisången en gång till och denna gång tränade vi på att stå upp och sjunga. Vi märkte att de tog i mera när de stod upp. Därefter avslutade med avslappning och upprepade övningen att de skulle skapa en inre bild av en plats. Barnen berättade att de fortfarande tyckte det var svårt men att det var en rolig övning. Vi skulle vilja fortsätta med övningen för att få se progressionen hos barnen. När vi nämnde för barnen att det är sista gången imorgon så ville de inte riktigt ta till sig det, en flicka frågade om vi skulle komma på måndag igen. Vilket vi blev glada för eftersom det betydde att de har trivts och haft det bra, även pedagogerna styrker att barnen har trivts och ville fortsätta i gruppen.